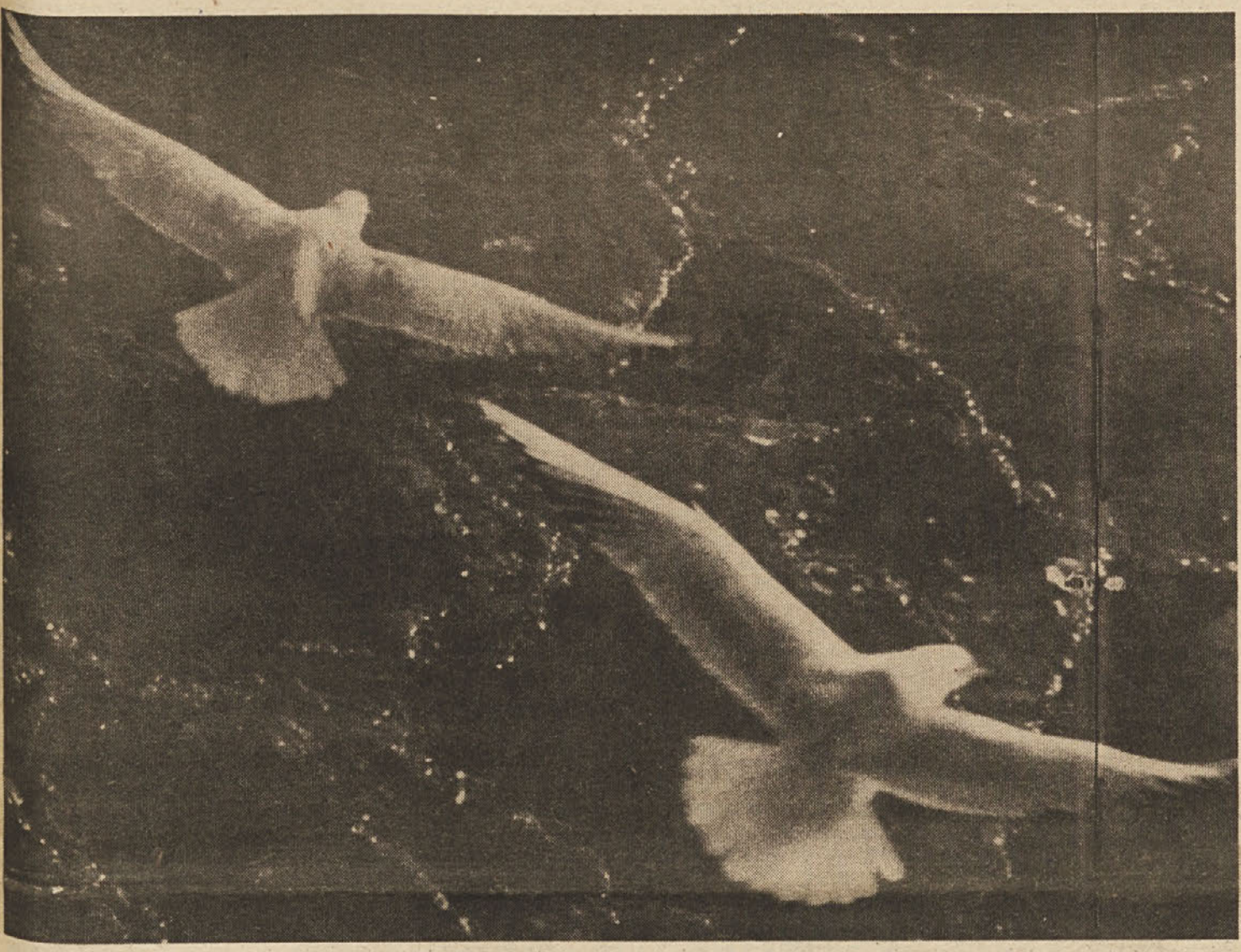

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 26. septembra 1975 – številka 15

Iščemo, upamo, se bojimo...

Iščemo svojo pot.

Vemo za cilj. Čim hitreje hočemo do uspehov in izgubiti čim manj moči. Da bi bila v nas instinktivna gotovost ptic selivk!

Toda smo ljudje – bitja, obdarjena z znanjem in spoznanji, a orošana prvotnega, zanesljivega svetovca.

Zato iščemo, upamo, se bojimo, motimo, najdemo in spet iščemo. V življenju – in tudi v šolstvu.

Združimo prizadevanja, pa bomo zanesljiveje in hitreje dosegli cilj!

Prvi mednarodni kongres prosvetnih delavcev dežel tretjega sveta

Tri zla sodobnega časa:

lakota, nepismenost, izkoriščanje

V Acapulcu v Mehiki je bil letošnjega avgusta prvi mednarodni kongres prosvetnih delavcev dežel tretjega sveta. V jugoslovanski delegaciji sta bila Jože Marolt, predsednik zveznega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije ter prof. dr. Stevan Beždanov, profesor na fakulteti za politične vede v Beogradu in predsednik konference Ljudske tehnike Jugoslavije. Zaposlili smo tovariša Beždanova, naj našim bralcem razloži pomen, smotre in rezultate tega kongresa.

Prvi mednarodni kongres prosvetnih delavcev dežel tretjega sveta (neuvrščenih in drugih dežel v razvoju) je bil sklican na pobudo Sindikata prosvetnih delavcev Mehike. Udeležilo se ga je več kot 200 delegatov iz približno 70 neuvrščenih in drugih dežel v razvoju, sodelovali pa so tudi številni predstavniki narodnih in mednarodnih prosvetnih organizacij in ustanov.

Glavni namen kongresa je bil začeti skupno akcijo organizacij prosvetnih delavcev tretjega sveta za oblikovanje takih vzgojnoizobraževalnih sistemov in take narodne izobraževalne in kulturne politike, ki bo pripeljala k socialnemu in ekonomskemu razvoju teh dežel. Kongres naj bi med temi organizacijami pomagal vzpostaviti sistem nenehnega usklajevanja

in sodelovanja za obrambo narodne samostojnosti, ekonomske neodvisnosti, kulturnih dobrin ter za utrjevanje zvez in oblik mednarodne vzajemnosti.

Udeleženci kongresa so poudarili največjo pozornost na temah: Izobraževanje ter ekonomski in družbeni razvoj, izobraževanje in kultura ter vzajemnost in mednarodna vzajemnost.

ZA REFORMO SISTEMA TER POLITIKO VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Večina dežel v razvoju ima „uvožen“ sistem – tak, kakršnega so prinesli kolonizatorji in je bil kopija sistema v prestolnici. V šolah so poučevali jezik in književnost največ v tujem jeziku. Zato je bilo treba v vseh osvobojenih deželah izoblikovati drugačen sistem

izobraževanja: množično šolo v materinščini, srednje strokovno in visoko šolstvo, ki bo dajalo predvsem tehnike in učitelje, ter organizirati različne obšolske oblike izobraževanja in usposabljanja za delo. V teh deželah posvečajo sedaj veliko pozornost vprašanju demokratizacije izobraževanja in uresničevanju pravic do izobraževanja, ki se šteje kot pogoj za uresničevanje pravice do dela.

V deželah Latinske Amerike je postal boj za narodno in demokratično izobraževanje že tradicija. Številna napredna gibanja in posamezniki vztrajajo pri koreniti reformi sistema in politike izobraževanja ter se zavzemajo za sodobne metode in oblike pouka. V zadnjih dveh desetletjih pripisujejo vedno večji pomen bistvenim spremembam v vsebini izobraževanja; pri tem upoštevajo idejno usmeritev naprednih političnih gibanj. Veliko vlogo imajo sindikalne organizacije, posebno organizacija prosvetnih delavcev in mladine.

V nekaterih deželah Afrike in Azije nastaja problem kulturne dekolonizacije. Posebno izrazit je na vzgojnoizobraževalnem področju, saj je izobra-

ževanje hkrati rezultat in dejavnik družbene stvarnosti.

Modeli vzgojnoizobraževalnih sistemov in njim ustrezna izobraževalna politika, ki jih je ustvarila kolonialna uprava ali pa so bili narejeni po vzorih kolonialistov, ovirajo kulturno dekolonizacijo. Zato v teh deželah še posebno poudarjajo potrebo po vračanju k lastnim vrednotam in h kulturni dediščini, potrebo po uveljavitvi samosvojesti v kulturnem razvoju; to naj bi bilo izhodišče za sprejemanje sodobnih in naprednih dosežkov znanosti in tehnologije. Izobraževanje in vzgoja, ki bosta imela značilnosti vsake dežele v razvoju, bosta tudi zavrla možni kulturni neokolonializem, ki ga spodbujajo razvoj tehnologije in sredstva javnega obveščanja v deželah razvitega sveta. V afriških deželah še posebno vztrajajo pri tem, da mora dobiti izobraževanje prednost v načrtih družbenoekonomskega razvoja in da mora postati, bolj kot doslej, dejavnik socialnih sprememb.

V vseh deželah v razvoju si prizadevajo razviti tak sistem izobraževanja in tako izobraže-

Miro Lužnik

Čez prag začetnih razmišljanj

Dasiravno v sedanjih razmerah pri preoblikovanju, razvijanju in spreminjanju vsebine in organiziranja vzgojnoizobraževalnega dela ni mogoče prezreti doseženih rezultatov, ostaja pred nami še obilica nezadovoljivo rešenih problemov, neuresničenih idej in stališč ter različnih protislovij.

Načelno in teoretično je dilema, kako razrešiti in uskladiti skokovito naraščanje znanstvenih informacij, čedalje intenzivnejše diferenciranje in integriranje novih spoznanj in naraščajoče bogatenje znanosti in tehnike s procesom pouka, ki ima določene meje (šolskega časa ni mogoče poljubno razširjati, upoštevati je treba stvarne možnosti razvoja učencev, nepopolnost učbenikov in izobraževalne tehnologije), že razrešena, in sicer z osnovno formulo permanentnosti izobraževanja. Za konkretizacijo in uresničitev te zahteve v vseh vidikih razsežnega kompleksa vzgojnoizobraževalnega področja pa bodo potrebni še izjemni naporji tako znanstvenoraziskovalnih delavcev kot tudi ustvarjalnih sil pedagoških praktikov.

To velja sicer za celotno področje vzgoje in izobraževanja, vendar pa kaže, da bo za prihodnje obdobje načrta razvoja vzgoje in izobraževanja značilno mnogo bolj prizadevno posodabljanje vsebine, organizacijskih oblik ter metod in tehnik dela na področju usmerjenega izobraževanja. Nezadržen vzpon rezultatov samoupravnih družbenih odnosov in omenjenih dosežkov znanosti ter tehnike na vseh področjih človekovega ustvarjalnega delovanja narekuje ustreznejšo odzivnost današnjih, še posebno pa jutrišnjih delovnih ljudi na izziv takšnega razvoja.

Reforma vzgojnoizobraževalnega sistema na področju srednjega in visokega šolstva, ki naj bi privedla do koherentno zgrajenega, horizontalno in vertikalno smiselno oblikovanega sistema usmerjenega izobraževanja, je sicer že prestopila prag začetnih razmišljanj. Njena temeljna naloga je ravno v odgovorih na vprašanje, kako intenzivneje povezati izobraževanje z združenim delom, kako odpraviti obstoječe slabosti medsebojnega učinkovanja izobraževanja na razvoj združenega dela in nasprotno, kako odpraviti nekatera protislovja, ki nastajajo ob zahtevah po permanentnem izobraževanju, kako racionalizirati in hkrati poglobiti vzgojnoizobraževalni proces, da bo rezultat vzgojnoizobraževalnega dela sinteza socialistično oblikovanih in samoupravno angažiranih osebnosti in maksimalno možnega razvoja potencialnih sposobnosti, znanja in privajenosti mladih ljudi.

Rezultati reforme bodo največ odvisni od tega, koliko se nam bo posrečilo prilagoditi novo vsebino osvojenim načelom prihodnjega razvoja vzgoje in izobraževanja. Nič manj pomembna pa ne bo postavitev celotne strukture usmerjenega izobraževanja. Kolikor večja bo njuna usklajenost, toliko večjih in boljših učinkov se lahko nadejamo.

Ze dolgo nam je znano, da nobena vzgojnoizobraževalna organizacija ni sposobna „kompletirati“ mlade osebnosti tako, da bi pridobljeno znanje in osvojene privajenosti v procesu dela zadoščale za daljše časovno obdobje. Zato je ena izmed zahtevnih nalog pri oblikovanju usmerjenega izobraževanja prav v tem, da izluščimo, katero znanje je temeljno, katere prvine mora osvojiti mlad človek, da bo voljan in usposobljen to znanje graditi in izpopolnjevati naprej ob delu in iz dela in da bodo ob vsem tem rasle nove duhovne vrednote socialistično čutečega in delujočega človeka. Na podlagi tako zastavljene konceptualne usmerjenosti bo seveda treba ovrednotiti tudi dosežke obveznega osnovnega šolanja in vzpostaviti smotno povezanost z usmerjenim izobraževanjem.

V letošnjem šolskem letu bomo ob ustvarjalnih naporih pedagoških, znanstvenoraziskovalnih delavcev in delavcev združenega dela v gospodarstvu morali izčistiti celoten koncept in model usmerjenega izobraževanja.

Uveljavitev sodobnejšega koncepta in modela usmerjenega izobraževanja bo veliko odvisna od ustreznostnega usposabljanja jutrišnjih učiteljev, ki bodo uresničevali nove ideje. V sklopu vseh prizadevanj bo prav temu problemu potrebno posvetiti še posebno skrb in pozornost. Zato ni naključje, da so bili že v preteklem šolskem letu sprejeti začasni predmetniki in učni načrti za prvo fazo usmerjenega izobraževanja pedagoške smeri in da je delo v tem šolskem letu tudi steklo.

ALI SMO STORILI DOVOLJ?

Ob letošnjem tednu otroka, od 6. do 12. oktobra, bodo v delovnih organizacijah, pa tudi v krajevnih skupnostih ugotovili: – kako bi bilo mogoče z iznajdljivostjo, delom in skrbjo bolje urediti prostore za otroke, za njihov prosti čas in varstvo; – kaj bi bilo mogoče napraviti za boljše družinsko življenje – stanovanje, servise; – katere kulturne dobrine bi morale biti na voljo doraščajočemu človeku.

Zveza prijateljev mladine Slovenije poziva delavce, občane in delegate, da združijo svoje moči za uresničevanje letošnjega gesla ob tednu otroka:

USTVARJAJMO BOLJŠE MOŽNOSTI ZA ZDRAVO IN SREČNO RAST NAŠIH OTROK! RAZUMNO GOSPODARIMO, VARČUJMO IN VZAJEMNO SODELUJMO NA PODROČJU VZGOJE IN VARSTVA OTROK!

Nadaljevanje na 2. strani

Delegacija prosvetnih delavcev Danske v Sloveniji

Na povabilo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije je prišla 8. septembra na tridnevni obisk v našo deželo delegacija prosvetnih delavcev Danske.

Delegacija je poleg Beograda obiskala še republiko Slovenijo, kjer je bil njen gostitelj republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja. Pod vodstvom predsednice sindikata prosvetnih delavcev Danske g. Else Byrith iz Arhusa ter v spremstvu sekretarja republiškega odbora Slavka Pevca in sekretarja zveznega odbora Vaska Raičevića so gostje obiskali šolski center na Jesenicah, v Ljubljani pa delavsko univerzo „Boris Kidrič“ in vzgojnovarstveni zavod „Jelka“. V drugem delu obiska so delegati spoznali nekaj naših naravnih znamenitosti; ogledali so si Ljubljano, Bled, Vogel, slap Savice in Postojnsko jamo. Na poti na letališče Zagreb je delegacija obiskala še Kumrovec.

V sklednih pogovorih v Postojni, na njih sta sodelovali poleg obeh sekretarjev še predsednik republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije Geza Čahuk in član izvršnega odbora tega sindikata Anton Kukovica, so člani obeh delegacij izrazili zadovoljstvo nad tako koristno izmenjavo mnenj in stališč o delu sindikata. Poudarili so tudi željo, naj bi bilo sodelovanje med sindikalnimi organizacijami trajno in razširjeno na medsebojne obiske skupin prosvetnih delavcev iz obeh držav. Delegacija iz Danske se je navedeno seznanila tudi z organizacijo in vsebino dela našega sindikata, posebno jih je zanimala povezava od osnovnih organizacij navzgor ter delegatski odnosi. Dejali so, da je pravila nanje izreden vtis dosežena stopnja razvoja pri nas, navdušile pa so jih tudi naravne lepote naše dežele ter gostoljubnost naših ljudi.

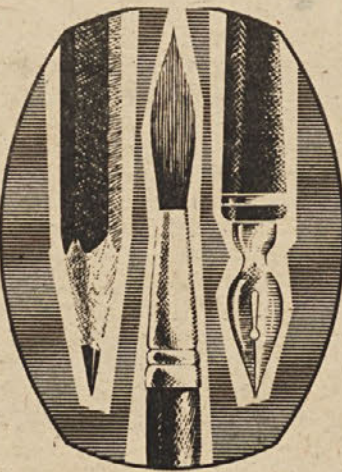
V poklice (Foto: M. Strašek)

Študij družbeno moralne vzgoje na pedagoški akademiji v Mariboru

Mariborska pedagoška akademija je imela že v lanskem šolskem letu posebno študijsko usmeritev za učitelje družbeno moralne vzgoje na osnovnih šolah. Študij je redno vpisalo 32 slušateljev. Ti so bili med študijem tudi samoupravno organizirani: vsa pomembnejša vprašanja študija so prej obravnavali na skupnih sestankih, tekoče zadeve pa so urejali sproti, največkrat v dogovoru s profesorji. Letošnjo jesen so slušatelji opravili še praktični del metodike družbeno moralne vzgoje — to je hospitacije in nastope v osnovnih šolah.

Prvi letnik študija družbeno moralne vzgoje je bil po dosedanjih oceni učiteljev in udeležencev uspešen in je dosegel svoj namen. V prihodnje bodo obliko študija še izpopolnili in

morda tudi tematsko razširili. Če bo zanimanje veliko, bodo odprli oddelke še v Murski Soboti, Dravogradu in Celju.

Najvišji vrtec

Že konec lanskega leta je začel delati otroški vrtec v Jospidolu. To je eden tistih vrtcev, ki je zrasel iz želja in dela ljudi, ki živijo na tem območju.

Vrtec tudi sedaj, po skoraj enoletnem delu, ni „osamljen“. Za njegove probleme in dejavnost se zanimajo: krajevna skupnost, SZDL ter stariši. Izobraževalna skupnost Kadlje

pa je med drugimi prevzela del materialne, predvsem pa pedagoške skrbi. Mladi Jospidolčani, pretežno otroci kamnosekov in gozdnih delavcev, so brez dvoma med najbolj živahnimi otroki, kar jih premorejo vrtni v širši okolici. To so pač otroci Pohorja, pravi tovarišica Vera. Pa še res je.

KW

Tri zla sodobnega časa

(Nadaljevanje s 1. strani)

valno politiko, ki bosta pripomogla k osvoboditvi, hitrejšemu ekonomskemu razvoju, k oblikovanju novega človeka, intelektualno neodvisnega in sposobnega uresničevati družbene spremembe.

Najpomembnejše je torej definirati politiko razvoja izobraževanja, s katero bi najbolje reševali zelo ostra protislovja razvoja izobraževanja, ki nastajajo v splošnem družbenem razvoju. Ta politika naj bi pripomogla predvsem k ustreznemu financiranju, pomagala uresničiti demokratizacijo izobraževanja, vplivala na razmerje šolskega in obšolskega izobraževanja ter na razmerje izobraževanja in dela.

Pri določanju vsebine izobraževanja naj bi upoštevali ne samo potrebe ekonomskega razvoja, temveč tudi potrebo po

Uresničevanje samoprispevka

Govorimo o samoprispevku v ljubljanski regiji. Načrt so začeli delati že leta 1972 — od tedaj tudi zbirajo denar. Po petih letih, to se pravi prihodnje leto, naj bi bilo vse nared. Načrtovanih je bilo 50 objektov osnovnih šol in vzgojno varstvenih zavodov. Doslej je zgrajenih (ali v gradnji) 28 objektov. Na uresničitev jih čaka torej še 22 (rok za dograditev je leto 1978, ker bo trajala gradnja dve leti. Od tega za 16 objektov že izdelujejo projektno dokumentacijo: 10 bo šol in 12 vzgojnovarstvenih zavodov. Za dve osnovni šoli (Bežigrad — Soseska 7 in Prežihov Voranc) ter vrtec v Štepanjskem naselju je vse že pripravljeno. Letošnje pomanjkanje denarja pa ovira sprotno izvajanje načrtov. Po osnovi iz samoprispevka sicer denar redno nabira, delež, ki je prvotno dotekal iz občinskih proračunov, pa je zdaj prestavljen na samoupravne interesne skupnosti. Ker pa so te komaj dobro začele delati, je razumljivo, da tudi odvajanje sredstev ni povsod redno. Tudi delež izobraževalne skupnosti Slovenije in skupnosti otroškega varstva sta spričo naraščajočih cen preizkita. Upamo, da se bo v prihodnje to smotrno uredilo.

Gre za spoznanje: načrtna gradnja šol in vrtcev s pomočjo samoprispevka je dobra rešitev. Toda z dosedanjimi gradnjami

Proslava

500-letnice smrti Jurija Dalmatinca

Od 21. do 24. septembra bo pod pokroviteljstvom jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Sibeniku svečana proslava 500-letnice smrti največjega mojstra naše stare umetnosti na Jadranu — Jurija Dalmatinca. Častni odbor proslave bo vodil predsednik sabora SR Hrvaške dr. Ivo Perišin, organizacijo razstave ter strokovnih del pa je prevzel inštitut za zgodovino umetnosti v Zagrebu.

V počastitev te obletnice bo v prostorih mestnega muzeja v Sibeniku odprta obsežna razstava, posvečena življenjskemu delu Jurija Dalmatinca. Razstava bo obsegala izvime kipe, odlitke njegovih najpomembnejših del ter veliko arhitektonskih in fotografskih posnetkov.

V času od 22. do 24. septembra bo v domu JNA v Sibeniku znanstveni simpozij, posvečen delu Jurija Dalmatinca. Udeležili se ga bodo naši in številni tuji strokovnjaki.

Udeleženci simpozija bodo od 25. do 28. septembra obiskali Split, Zadar in Pag, kjer so dela Jurija Dalmatinca.

Ob proslavi bo skupščina občine Sibenik organizirala še nekatere druge manifestacije.

ohranjanju narodnih kultur in njihov odnos do splošne kulturne zakladnice človeštva. In nazadnje: ta politika naj bi vplivala tudi na izbor najustreznejše izobraževalne tehnologije, s katero bi ob najmanjši porabi denarja in časa dosegli vzgojno-izobraževalne smote. Boj proti nepismenosti in prizadevanje za dvig splošne kulturne in tehnične ravni širokih ljudskih množic je bil in je še vedno ena najpomembnejših nalog številnih dežel v razvoju.

GLAVNA NAČELA IZOBRAŽEVANJA IN NOVE POTI

Na plenarnih zasedanjih in pri delu posameznih komisij ter skupin so se izoblikovali sklepi in priporočila o vseh vprašanih iz omenjenih treh tem, sprejeta pa je bila tudi splošna deklaracija, ki ima predvsem po-

še ni zadoščeno vsem potrebam. Torej: čimprej je treba pregledati stanje, ugotoviti potrebe, pa tudi pripravljenost ljudi ter napraviti nov, kakovosten program. Osnova naj bodo strokovne analize dosedanjih gradenj. Te bodo pokazale, kje je mogoče graditi še bolj smotrno, katere stvari nam vzamejo največ časa in denarja (doslej imamo slabe izkušnje z iskanjem in pripravljanjem terena). Ljudje bodo vedeli, kam in za kaj je šel njihov denar. Ugotovili pa bomo tudi, katere objekte lahko uporabljamo kot tipične.

Delegati samoupravnih interesnih skupnosti bodo imeli odločilno vlogo pri nadaljnji akciji za podaljšanje samoprispevka.

Kultura in prosveta

Odlomki iz akcijskega programa ZKS v kulturi 1975/76 (po predlogu):

— Vsi komunisti so dolžni zagotoviti, da bo tudi v svobodno menjavo dela med področjem kulturne dejavnosti in drugimi sestavinami združenega dela vključen najširši krog delovnih ljudi.

— Posebne pozornosti naj bodo deležni: kadrovska politika v kulturi, sodobno zasnovana kulturna vzgoja v vseh obdobjih človekovega življenja — poseben poudarek naj bo na šoli, vprašanje novih naložb na področju kulturnih dejavnosti, investicijsko vzdrževanje mnogih že močno načetih zgradb in dvoran, v katerih delujejo osrednje kulturne ustanove ali pa poteka kulturni program krajevne skupnosti, utrjevanje celodnevne šole kot enega pomembnih žarišč kulturnega življenja mladine in občanov v krajevni skupnosti.

— Organizacije Zveze komunistov pri Delu, RTV Ljubljana, v založbah, v gramofonski in kasetni produkciji, Jugoreklamu, Tobaku, v koncertnih poslovalnicah, itd. morajo analizirati idejno usmerjenost in estetsko podobo kulturno zabavne dejavnosti ter zagotoviti, da se iz vseh kulturno zabavnih programov postopoma izkoreninijo kič, šund, plaža, idolatrija, kakršnokoli podleganje meščanskim vrednostnim sistemom.

— Storitvi je treba vse, da se postopoma izboljšajo kadrovske, prostorske in materialne možnosti, v katerih delujejo amaterska društva in skupine.

Razprava: Komisija za idejno-politična vprašanja vzgoje, izobraževanja, kulture in znanosti pri Centralnem komiteju ZK Slovenije je sklicala posebno sejo v zvezi z nalogami sociali-

tično vsebino. Sprejeta so bila nova pedagoška načela in prvine nove usmeritve izobraževanja, ki bi ustrezale ekonomskim, družbenim, kulturnim in političnim interesom dežel tretjega sveta. Bili naj bi tudi jez proti kakršnemkoli kulturnemu imepriazumu in intelektualnemu „skrbništvu“. Gre predvsem za demokratičnost izobraževanja, narodnostno načelo (ohranjanje narodnostnih posebnosti v izobraževanju), načelo obveznega in sodobnega izobraževanja, razvijanja kritičnosti, humanistične vzajemnosti itn. Zasnova permanentnega izobraževanja, povezanost izobraževanja in dela, načelo integralnega izobraževanja, vertikalna prehodnost sistema izobraževanja ter načelo vzajemnosti in enakosti — to so temeljne značilnosti sistema in izobraževalne politike, za katere se zavzema prvi mednarodni kongres prosvetnih delavcev dežel tretjega sveta. Priporočila jih tudi kot temelje za reformo sistema in politike izobraževanja v deželah v razvoju.

Kongres je utrdil poti in oblike sodelovanja organizacij prosvetnih delavcev dežel tretjega sveta, izvolili pa so tudi stalni koordinacijski komite, ki bo deloval do prihodnjega kongresa. Vse dežele — udeleženske kongresa naj bi ustanovile oddelke na tako imenovani „odprti univerzi tretjega sveta“, ki jo gradijo v glavnem mestu Mehike.

DEJAVNOST JUGOSLOVANSKE DELEGACIJE NA KONGRESU

Pri podkomisiji zveznega izvršnega sveta za sodelovanje na področju izobraževanja med deželami v razvoju so pripravili jugoslovanski strokovnjaki za raz-

pravo na kongresu temeljni dokument pod naslovom: Sodelovanje med nevrščeniimi in drugimi deželami v razvoju pri reformi sistema izobraževanja in prilaganju izobraževalne politike potrebam družbenoekonomskega razvoja. Pri tem sta sodelovala: zvezni zavod za mednarodno znanstveno, prosvetnokulturno in tehnično sodelovanje ter zagrebški inštitut za dežele v razvoju. Naša delegacija je poleg tega prispevala še dvojje poročilo: o prikazu reforme sistema in politike izobraževanja v Jugoslaviji in o tem, kakšna naj bi bila vsebina nove usmeritve razvoja izobraževanja v deželah v razvoju. V kongresnih dokumentih so zapisani marsikateri predlogi jugoslovanske delegacije, pa tudi naša stališča o usmerjenosti izobraževanja. Naši delegati so navezali nove stike in se dogovorili za sodelovanje z organizacijami prosvetnih delavcev Kube, Peruja, Zambije, Kuvaite, Etiopije, Portugalske in drugih dežel. Udeleženci kongresa so se zanimali za sestanek (simpozij), ki bo leta 1976 v Jugoslaviji.

Prvi mednarodni kongres prosvetnih delavcev dežel tretjega sveta je pozval vse napredne ljudi k skupnemu boju za mir, svobodo in enakopravnost narodov vsega sveta. Pri tem je bilo poudarjeno, da konec vojne še ne pomeni miru, kajti: na svetu ne bo pravega miru in svobodnega demokratičnega izobraževanja vse dotlej, dokler bodo ljudje lačni, nepismeni in izkoriščani. Prosvetni delavci vsega sveta naj bodo v prvih vrstah bojevnikov, ki bodo pomagali izkoreniniti vsa ta zla sodobnega časa. Razumljivo je, da bodo v tem boju prispevali svoj delež tudi jugoslovanski prosvetni delavci.

prof. dr. STEVAN BEZDANOV

stičnih sil v uresničevanju resolucij ZK Slovenije in ZK Jugoslavije o kulturi in nove ustave. V razpravi je obveljalo mnenje, da morajo biti naša prizadevanja na področju kulture in prosvete mnogo bolj strnjena in usklajena, kot pa so bila doslej. Razdrobljenost in različna merila po posameznih regijah, občinah ali samoupravnih interesnih skupnostih niso učinkovita. Ne more vsaka vas zase razvijati kulture!

Jasna nam mora biti marksistična idejna usmerjenost — tako v posameznih panogah kulturne dejavnosti kot tudi v kritiki, ki naj bi ocenjevala in s tem tudi usmerjala kulturno življenje.

Boljše materialne možnosti so nujne za kakovosten dvig tako na področju kulture kot tudi v prosveti. Od tega je odvisno čustveno razpoloženje posameznikov in skupin, delo pa je odvisno tudi od razpoložnosti.

Kot družba smo v resnici še vedno iskalci prave marksistične kulture, marksistične kritike. Nič še ni dokončno jasno. Kulturno in prosvetno dejavnost v govornih in razpravah sicer vedno tesno povezuje z dogajanjem v gospodarstvu in politiki. V praksi pa si domišljamo, da lahko posamezne veje kulture, npr. šolstvo, napredujejo „sami iz sebe“, brez trdne gospodarske (ali finančne) osnove in brez resnične povezanosti z gospodarstvom: z njegovimi potrebami, zahtevami in možnostmi, da svoje potrebe in zahteve financira. Dokler bodo podjetja predvsem gospodarsko-prizvjalne ustanove, ne pa resnično družbene — se bodo pri povezovanju med kulturnoprosvetnim življenjem in ustvarjanjem (ali učenjem) ter drugimi panogami naše družbe vedno znova porajala neskladja, pa tudi neenakovredni odnosi.

Kritične misli: Samoupravno organiziranje je sicer steklo toda na področju kulture ter vzgoje in izobraževanja še ni popolno, saj ne omogoča delovanja ljudem, da bi naslovo opredelili svoja stališča — in jih potem tudi odločno izrazili. Podatki kažejo, da področje kulture ter vzgoje in izobraževanja zaostajata za drugimi področji osebnega dela (tudi za drugimi intelektualnimi). In vendar zahtevamo, da kultura in šolstvo vzgajata mladega človeka, prihodnjega samoupravljavca. Bodimo temeljiti in konkretni! Raje manj načrtujemo pa tisto res izvedimo! Ne splošno določil in referatov, ki samopri sebi — če so tako resnični, ni temeljiti in pošteni — nimajo ustvarjalne moči. Poprijeti moramo, predvsem na področju vzgoje in izobraževanja! Tu je osnova. Če bi bilo od vzgojno-varstvenih zavodov pa do materialnega sistema vse lepo in prav — se najbrž sedaj ne bi bilo treba posebej ubadati s kadrovskega problemi, razpravljati o mestu kulture v naši družbi in se bojevati z malomeščanskimi miselnostjo. Skratka: nenehno prevzajamo in rešujemo — mesto da bi vzgajali in izobraževali v naprednem duhu.

Nujna je enotna družbeno-akcija. Zgolj s spreminjanjem nazivov posameznih ustanov in s reorganizacijami ustvarjamo sicer zunanji videz razvoja, resnici pa to ni razvoj, ampak menjavanje stanja. To pa samopri sebi ni vedno napredek. V regijah ni enotnih pogledov na to, kolikšne so kulturne potrebe. Tudi v kulturnih in izobraževalnih skupnostih. Torej tudi dejanja ne morejo biti enotna! Za napredek pa potrebujemo prav to: enotna družbeno-akcija.

N. MAURER

Zakaj individualno učenje posebej?

V shematičnih razporeditvah pouka, učenja in drugih dejavnosti v celodnevni šoli je individualno učenje zastavljeno kot samostojen element dela. Običajno sledi pouku. Na videz takšna rešitev morda ustreza, vendar v organizacijskem pogledu ne vnaša bistveno nove kakovosti šolskega dela. Zavedamo se in ugotavljamo, kako pomembno je individualno učenje kot dejavnik vzgojnega vplivanja celodnevne šole, toda v sedanjih zasnovah nismo tega učenja harmonično vključili v celotno šolsko delo. Prizadevanja za uvajanje celodnevne šole moramo podkrepiti tudi z ustreznimi organizacijskimi in še zlasti didaktičnimi rešitvami. In prav zasnova individualnega učenja tako v organizacijskem kot didaktičnem pogledu sedaj ni najbolj ustrezna. Posledica se lahko kaže v manjših uspehih, kot bi jih sicer lahko dosegli pri vzgojnem in izobraževalnem delu celodnevne šole.

CELODNEVNA ŠOLA JE KAKOVOSTNA NOVOST

V sedanjih organizacijskih strukturi celodnevne šole je individualno učenje dodano „rednemu“ pouku, torej je v bistvu zasnovano tako kot pri podaljšanem ali celodnevem bivanju s to razliko, da so pri individualnem učenju v celodnevni šoli prisotni tudi učitelji, ki sicer poučujejo učence pri „rednem“ pouku. Takšne oblike dela so poskušale uvajati že nekateri šole pri podaljšanem ali celodnevem bivanju. Tako so tudi v te oddelke bolj ali manj redno na nekaterih šolah prihajali učitelji, ki so sicer učili otroke pri rednih učnih urah; ker pa je individualno učenje v obsegu podaljšane ali celodnevne bivanja v glavnem v drugi izmeni kot redni pouk, se je dogajalo, da je bilo obiskov „rednih“ učiteljev pri individualnem učenju manj, kot bi jih lahko bilo. S sedanjo zasnovo celodnevne šole smo vključevanje individualnega učenja v celotno šolsko delo v primerjavi z organizacijo dela celodnevne ali podaljšane bivanja samo aktualizirali, nismo pa je presegli.

Izhodišča za uvedbo celodnevne šole niso enaka, kot so bila pri uvajanju podaljšane ali celodnevne bivanja učencev. To obliko dela smo pričeli uvajati pred 15 leti predvsem zato, da bi imeli učenci ustrezno varstvo in ustrezne možnosti

za pripravo na šolo. Tako je bilo in je podaljšano ali celodnevno bivanje namenjeno predvsem tistim učencem, katerih starši so zaposleni in so učenci brez ustreznega nadzora v času, ko ni pouka ali pa nimajo doma ustreznih možnosti za pripravo na šolo. Prav zato je bilo tudi odločitve staršev odvisno, ali bodo otroci obiskovali podaljšano ali celodnevno bivanje. Tako je vanj vključenih različno število učencev, odvisno od razmer in možnosti na šoli ter osveščenosti staršev. Ob tem nikakor ne gre zanikati velikih uspehov, ki smo jih dosegli s tako organiziranim šolskim delom.

Celodnevna šola pa nikakor ni in ne sme biti samo posodabljanje in razširitev podaljšane ali celodnevne bivanja. Celodnevna šola je nastala na določeni stopnji našega družbenega in gospodarskega razvoja ter je odsev sedanjih družbenih zamisli in potreb ter materialnih možnosti. Zato so izhodišča zanjo drugačna. Mehaničen prenos posameznih organizacijskih rešitev podaljšane ali celodnevne bivanja v zasnovo celodnevne šole torej lahko pomeni oviro za doseganje njenih smotrov. Bistveno izhodišče pri uvajanju celodnevne šole je težnja, da bi družba prevzela večjo odgovornost za vzgojo in izobrazbo naše mladine, kar je normalen odsev naših družbenih potreb, našega razvoja ter perspektive. To pomeni, da mora šola kot družbena ustanova in konkretno učni kolektiv bolj skrbeti in odgovarjati za uspehe vzgojnoizobraževalnega dela, ki se morajo zrcaliti v ustreznem ravnanju, navadah in stališčih učencev. Ob tem seveda ni treba poudarjati, da se povečuje družbeno vlogo šole in še zlasti njena funkcija v konkretnem družbenem okolju. Sedanja stopnja našega družbenega razvoja postavlja pred šolo nove, zelo pomembne naloge, ki se zrcalijo v zahtevah, da ni dovolj vzgajati in izobraževati prihodnjega kovinarja, mehanika, inženirja, pač pa delavca — samo upravljavca z vsemi tistimi lastnostmi, ki jih bo potreboval pri vključevanju v družbeno življenje ter tako postal nosilec in subjekt družbenih odnosov, nikakor pa ne objekt v rokah idejno ozkih manipulantov; skratka, vzgajati moramo človeka, ki bo nosilec našega družbenega napredka.

Drug, prav tako pomemben razlog za uvajanje celodnevne

šole pa je, da moramo dati vsem otrokom možnosti za skladen in vsestranski razvoj. Otroci morajo imeti možnosti za uspešno delo. To pomeni, da morajo biti v celodnevni šoli ustrezni prostori, dobro opremljeni s knjigami in učili ter da mora biti delo glede na oblike in metode bogato in raznoliko. Celodnevna šola mora spodbujati učence (in seveda tudi učitelje) k večji aktivnosti, k vednoželjnosti, dati jim mora dovolj možnosti za osvajanje potrebnega znanja, za oblikovanje raznih spretnosti in sposobnosti, jih vzgajati v pravilnem odnosu do dela, sočloveka in skupnosti.

V CELODNEVNI ŠOLI SO VSI UČENCI

Razlika med podaljšanim ali celodnevem bivanjem in celodnevno šolo je tudi v tem, da so v celodnevno šolo zajeti vsi učenci (za sedaj marsikje vsi učenci posameznih šolskih obdobij). Zaradi posebnih pogojev in organizacije dela pri podaljša-

nem ali celodnevem bivanju je individualno učenje organizirano zunaj „rednega“ pouka. Upoštevati moramo namreč, da so v oddelku podaljšane bivanja zbrani učenci iz več oddelkov — manj številni so „čisti“ oddelki. Takšna organizacija dela povzroča tudi težave in slabosti. Najhujša je ta, da učitelji, ki poučujejo učence pri rednih urah, niso odgovorni, kako učenci opravijo določene zadolžitve in kako se določene snovi nauče. Za to so odgovorni vodje oddelkov. Tako učitelji samo ugotavljajo — vemo da še to poredkoma — ali učenci obvladajo učno snov ali ne, ne poznajo pa vseh težav in tudi ne načinov, s katerimi učenci premagujejo pot od nerazumevanja k razumevanju in od neznanja k znanju. Toda tudi to je sestavni del učnega procesa in pomembno didaktično vprašanje. Ni dovolj, da učenci učno snov razumejo; ob tem se vloga učitelja ne konča.

(Prihodnjič naprej)

Kdaj delovni zvezek za fiziko?

Delo v današnji šoli se je zelo spremenilo. V njej ni več dolgoveznega narekovanja, pisanja in risanja na tablo. Učitelj in učenec pri pouku vedno bolj uporabljata učbenik, delovne liste, grafoskop s predlogo za učence, delovni zvezek in drugo didaktično gradivo, ki je nepogrešljivo za aktivno delo učencev. Kdo naj vse to izdeluje? Ali naj se učitelj specializira za „produktivne“ delovnih listov, programiranih sekvenc, nalog objektivnega tipa, preprostih in manj preprostih učnih pripomočkov, pa še česa drugega, kar potrebuje za pouk? Menim, da družba tega od njega ne more in ne sme zahtevati. Učitelj je v razredu zato, da učna sredstva uporablja, ne pa izdeluje. Pri nekaterih predmetih je na voljo že nekaj takšnih pripomočkov, posebno pri tistih, ki so v zadnjem času dobili nov učbenik.

Tudi za fiziko smo jeseni dobili nov učbenik, navodila za učitelja, med šolskim letom pa nekaj programiranih sekvenc, predloge za grafoskopske prosojnice in nestandardizirane teste za preverjanje znanja. Nekatere pripomočke je treba še preskusiti v razredu. Prepričana

sem, da bo pedagoški inštitut s svojimi sodelavci pripravil nekaj.

Uvajanje fizike po novem učnem načrtu je bilo dokaj naporno, vendar v razredih, kjer učim, ni rodilo tolikšnega uspeha, kot sem ga pričakovala, kljub temu da smo bili vsi skupaj delavni.

Za trajno osvojitve znanja bi morali učenci reševati različne naloge oziroma uporabljati pridobljeno znanje vedno v novih situacijah. Možnosti za to pa ni veliko. V učbeniku je sicer dosti nalog in vaj, vendar so za hitro reševanje povečini manj primerne. Pravilne rešitve nalog, ki jih učenci rešujejo brez svinčnika, niso vedno zagotovljene, da je pot, po kateri so prišli do rezultata, pravilna. Ne pozabimo, da grafični prikazi učencev učitelju marsikaj razodenejo. To pa pomeni, da tudi pri pouku fizike potrebujemo delovni zvezek, ki bo dopolnjeval učbenik. Vem, da ga jeseni še ne bo, toda do takrat bi lahko o njem razmislili in ga začeli pripravljati v novem šolskem letu.

JERICA LORGER

Da bi učenci več znali in učitelji raje poučevali

Če spremljamo razvojno pot fizikalnega pouka nekaj let nazaj, lahko ugotovimo, da je kljub raznim kritikam pouk fizike v tem času napredoval. Pogosti hospitacijski nastopi so pokazali, da je vedno več učiteljev, ki skušajo pouk posodobiti in ga poživiti z uvajanjem splošnega eksperimentiranja. Vendar pa so se s tem ukvarjali le nekateri posamezniki, ne pa širši krog učiteljev fizike. Večjo ustvarjalnost pri pouku fizike je oviral tudi prenatrpan in premalo določen učni načrt.

Enoletno delo po novem programu je pokazalo, da smo se izognili mnogim pomanjkljivostim, ki so spremljale stari učni načrt. Novi učni načrt se je zaradi skrčenja in dobrega izbora snovi izkazal kot zelo primeren. Še več pa je vredna sproščenost, ki je z njim prišla med učence. Laboratorijsko delo, samostojno reševanje problemov in odkrivanje fizikalnih zakonov, ki je središče novega učnega načrta, prinaša učencem veselje in zadoščenje pri delu. Ker je v večini primerov učitelj samo usmerjevalec in načrtovalavec pouka, je postala ura fizike za učence in učitelja prijetnejša. Skrbno izbrani testi so zamenjali mučno preverjanje učenčevega znanja pred tablo. Pouk fizike se ne konča s šolsko uro, ampak se nadaljuje doma s samostojnim eksperimentiranjem s priročnimi pripomočki, izdelovanjem učil in zbiranjem raznih podatkov. Tako se je pouk fizike resnično spremenil v opravljanje nekega dela, v katerem lahko sodeluje vsak učenec po svojih možnostih.

Vrednost takega načina dela je potrdilo dvakratno testiranje s testi, ki so jih izdelali sodelavci pedagoškega inštituta. Verjetno smo lahko vsi, ki smo kolikor toliko delali po učnem načrtu, ugotovili, da so skoraj izginile nezadostne ocene, pa tudi zadostnih je malo. Lahko rečemo, da smo že na poti ali vsaj na začetku poti, ko bodo učenci resnično znali več fizike in se je raje učili.

Preostane nam še, da ugotovimo, če tudi učitelji raje in bolje poučujejo. Napredek v znanju učencev in njihovem večjem veselju do dela dokazuje, da je postalo učiteljevo

delo bolj kakovostno. Prav gotovo so se tudi delovne razmere nekoliko izboljšale, saj imamo dobro izdelan učni načrt in knjige, veliko pa nam pomagajo tudi sodelavci pedagoškega inštituta. Brez dobrih navodil, nasvetov pri nakupu učil in moralne podpore, ki jo od njih dobivamo, gotovo ne bi mogli učitelji že prvo leto v takem obsegu uresničiti novega programa.

Izboljšano delo v razredu pa prinaša učitelju precejšnjo dodatno obremenitev. Razpoložljiva tehnologija za fiziko v domačem trgu še zaostaja za zahtevami sodobnega učnega načrta. To zaostajanje se mora zato kriti z dodatnim učiteljevim delom, če hočemo, da bo pouk resnično nekaj novega in sodobnega. Učiteljevo delo ni več omejeno samo na pouk v razredu in pismene priprave. Priprava resnično kakovostnih laboratorijskih vaj zahteva od učitelja veliko lastnega dela, mnogokrat tudi pomoč staršev učencev in obrtnikov v domačem kraju. Zahteva po takem delu pa pogosto vzame cele popoldneve, včasih tudi večerne ure. Če upoštevamo, da poučujejo učitelji fizike ponavadi tudi matematiko, katere pouk zahteva posebno skrb in odgovornost, in dodamo še dodatne šolske in obšolske obveznosti, se zavemo, da porabi tako učitelj ves prosti čas.

Kljub dodatni obremenitvi pa lahko opazimo, da se je v minulem šolskem letu zanimanje učiteljev za pouk fizike zelo povečalo. V kratkem času je nastalo že kar lepo število programiranih sekvenc in drugih prispevkov za poživitev pouka fizike. Pogosti seminarji in hospitacijski nastopi odkrivajo vedno nove poti, hkrati pa prispevajo k medsebojnemu zbližanju učiteljev.

Ne pretiravamo, če rečemo, da doživlja pouk fizike renensanso. Zato lahko optimistično gledamo tudi na drugo napoved reformatorjev osnovnošolske fizike, da bodo z obnovo pouka fizike v osnovni šoli tudi učitelji raje poučevali.

KAREL ŠMIGOC

Rekreacija v dijaškem domu

Vsak dom pripravi ob začetku šolskega leta vzgojni načrt, v katerem ima svoje mesto tudi šport. Pri športu gojenca spoznavamo, pri oblikovanju njegove osebnosti pa ugotavljamo, kam naj ga usmerimo in kako motiviramo, da se bo kot subjekt vključil v vzgojni proces.

V tem članku bi rad prikazal, kako se lahko uveljavljajo gojenci dijaških domov na športnem področju, vlogo vzgojitelja in vzgojenost, ki jo lahko doseže.

Po pouku, obveznih učnih urah, ostane nekaj prostega časa pred spanjem; ta čas naj vzgojitelj čim bolj pestro narčtuje. Gojenci potrebujejo v tej razvojni dobi mnogo gibanja. Svojo energijo, potrebo po gibanju naj izrabijo tudi v športnih dejavnostih. Domovi nimajo potrebnih telovadnic, zato mora biti vzgojitelj iznajdljiv. Vsak dom ima prostor, ki ni funkcionalno izrabljen, pa bi ga lahko s pridom preuredili v športno rekreacijski kabinet.

V domu železniških šol v Ljubljani smo problem prostora rešili takole: prostor za rekreacijo je urejen v kleti. Soba je opremljena za judo, hodnik pa preurejen v igralnico za namizni tenis. V pogovorih je bila več

krat omenjena želja po borilnih športih. Zato smo sklenili, da bomo začeli trenirati judo.

JUDO

Prostor za judo je opremljen z blazinami, na steni sta dve lestvici, ob straneh pa nekaj različnih ročk uteži. Razpisan je bil začetniški tečaj, na katerega se je prijavilo okrog 100 gojencev. Ker je prostor premajhen, smo izdelali umik vadbe za vsak dan.

NAŠI TRENINGI

Trening se prične z japonskim pozdravom, s katerim borci izražajo spoštovanje trenerju in pripravljenost, da bodo dosledno izvajali pravila. Sledi ogrevanje, katerega namen je preprečiti poškodbe. Vaje so različne: od teka do razgibavanja vseh delov telesa. Na vrsti so padci. Gojenci se naučijo padati tako, da se pri metih ne poškodujejo. Šola padcev vsebuje prevel naprej in nazaj, padec naprej in na stran, do kolosa in prostega padca. Nato se gojenci razporedijo v krog po dva in dva. Začne se „uči komi“ ali vhod — to so vsotipi v met ali nakazovanje meta, ne da bi pri tem nasprotnika vrgli. Pri tem se vadijo različne tehnike, kar je odvisno od stopnje znanja borcev.

Trening se nadaljuje z učenjem novih metov. Trener — vzgojitelj kaže z enim od gojencev novo tehniko, drugi jo ponavljajo. Učenje in ponavljanje zajema tudi parterne tehnike, ki se sestojijo iz: končnih prijemov, vzvodov in davljenja. Ko je ena tehnika obvladana, sledi randori ali lažja borba, v kateri se naučene veščine čimbolj dosledno izvajajo.

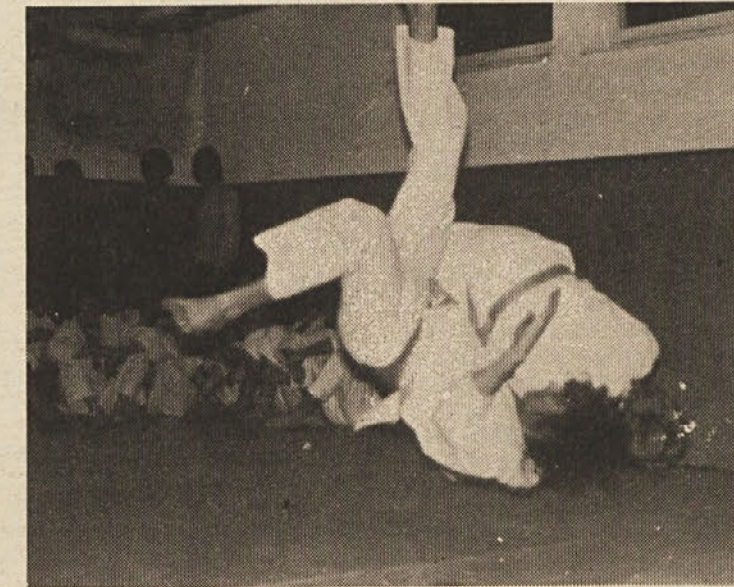
Borci menjajo partnerje, vzgojitelj pa spremlja vse akcije, spodbuja in popravlja napake. Pri tem se izvajajo vaje za pridobivanje moči in kondicije: vaje na lestvi, dviganje uteži, sklece, počepi in igre za sprostitve. Trening se konča z masažo in pozdravom. S tem športom se učenci disciplinirajo. Pridobijo si reflekske, reakcije, samozaupanje, kondicijo in razvijejo tovarštvo. Gojencem pri vzgajamo čut za kolektivnost. Judo je zlasti priporočljiv za tiste gojence, ki so slabo telesno razviti, imajo ukrivljeno hrbtenico ali pa so zaprti vase, ker z ničimer ne znajo ali ne morejo pritegniti pozornosti.

KOŠARKA

V dom prihajajo gojenci z različnim predznanjem igranja. Izvedli smo športni dan, na katerem so tekmovali gojenci raznih oddelkov. Opazoval sem fante pri igri in si beležil, kakšne sposobnosti je pokazal kdo

za uvrstitve v ekipo. Vse perspektivne kandidate sem poklical na sestanek. Dogovorili smo se za redno treniranje in izpopolnjevanje.

Trening naj začne temeljito ogrevanje. Vaje se sestojijo iz

Človek proti človeku — (Foto: A. Žaler)

tekov, razgibanj, vaj z žogo in vaj za reflekske, ki naj se izvajajo v gibanju, in brez odmorov. Nato vadimo consko obrambo.

Ena ekipa napada, druga brani koš. Pri petih napakah se ekipi zamenjata. Za počitek in sprostitve izvajajo gojenci proste mete. Trening se nadaljuje z

učenjem različnih napada pri conski in pressing obrambi. Ob koncu treninga igramo sproščeno igro na dva koša.

Tu bi rad omenil zanimiv primer igranja „trojk“. Igra se na en koš, ekipa, ki izgubi, zapusti

NAMIZNI TENIS

je panoga, ki ima širok krog privrženecv. Prednost tega športa je, da ga je mogoče igrati vse leto in da je potrebno zanj razmeroma malo prostora.

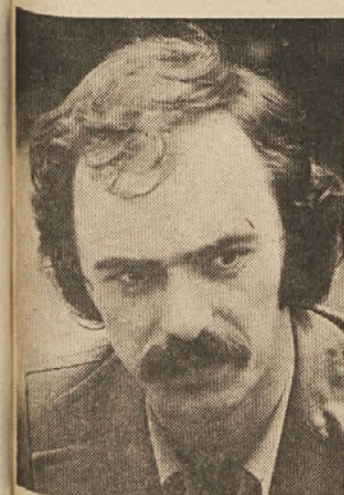
Igrata lahko dva igralca (singl), dvojica (dubl) ali več gojencev pri eni mizi, in sicer tako, da tečejo okoli mize in žogico izmenično udarjajo. Pri eni ali dveh napakah (odvisno od dogovora med igralci), igralec izpade iz nadaljnje igre. Zadnja dva odigra med seboj odločilno igro. Da smo dobili domsko reprezentanco, smo izvedli domsko prvenstvo za posameznike. Najboljši sestavljajo ekipo, ki zastopa dom na tekmah.

Tudi pri tem športu je nujna telesna pripravljenost, ki jo pridobijo gojenci s „suhimi treningi“ — to so treningi, ki so namenjeni za pridobivanje kondicije, telesne vzdržljivosti in moči.

Vemo, da je rekreacija smiselna, če je dejavnost svobodno izbrana, ter neposredno in do cela zadovolji posameznika, če izpolni njegov prosti čas in je primerna njegovemu neposrednemu okolju. Ob smotno zastavljenemu programu in primernih oblikah dela ima rekreacija pomembno vlogo pri oblikovanju učenca.

ALJOŠA REDŽEPOVIČ

pod reflektorjem

PISE: SILVO TERŠEK
Tovarišica iz zeleno popleskane sobe

Moram od tod, zbežati moram, moram se rešiti bremena, ki ga ne prenesejo moje kosti, tudi živci ne. Le kdo si je izmislil, da je učiteljski poklic še najbolj primeren za ženske; človek mora biti „konj“, jeklene strune ga morajo prepletati in srce mora imeti veliko kot avtobus. Jaz pa sem majhna. Med učenci višjih razredov se skoraj izgubim. Zadnjič, ko sem se iz zbornice pognala po stopnišču proti svojemu drugemu razredu, sem se zleknila pred skupino golobradih fantičev. „Si se potolkla — tamala“, me je ogovoril sinko iz osmega razreda. Učiteljica sem in s konjem nimam nič skupnega. Morda bi bilo bolje, ko bi bilo drugače. Živali imam rada, tako rada, da sem nekoč hotela postati veterinar. Kje in kdaj sem odskočila od te misli; kako in zakaj sem se odločila za prosveto...?

Okolica in po tej poti ni bilo mogoče naprej. V šoli so nam povedali, da so otroci „nepopisan list“, da so samo podoba svojih vzgojiteljev, okolja, v katerem živijo. Moje učiteljice so bile dobre in manj dobre. Odločila sem se. Ker sem vedela, da dandanes otroci prehitvevajo v zrelosti, da so nekateri pri štirinajstih že pravi močje in dekleta skoraj žene, sem se odločila za mlajše. Na pedagoški akademiji sem študirala razredni pouk. Na predavanju sem hodila v zeleni obleki, učila sem se v svoji zeleno popleskani sobi in ker nisem diplomirala v polletnem absolventskem roku, sem morala poiskati zaposlitev; Poteklo mi je seveda tudi študentsko zavarovanje. Kam, sem se spraševala. Predalec od začrtane smeri nisem hotela in tedaj, med študijem, sem hotela opravljati „lažje“ delo. Ne mislim se šaliti, toda odločila sem se na pasji razstavi v Ljubljani. Vzgojiteljica bi bila, me je presinilo. Psi in otroci imajo menda tudi nekaj skupnega — iskrenost in zvestobo. Potrkala sem na vrata in samo nekaj dni pozneje sem postala učiteljica v oddelku podaljšanega bivanja. Naj vam opišem svoje drobno razočaranje? Moji otroci sploh niso bili neboljgen košček sveta. Večina med njimi ni želela poslušati pravljic; o kavbojih in Indijancih so hoteli govoriti in o filmih, ki so jih ob večerih gledali po televiziji. Slišala sem jih, kako so ocenjevali moje zelene obleke, mojo vedno enako nakodrano frizuro. Počutila sem se, kot bi ne stala na trdnih tleh, kot bi se izgubljala med najhujšimi „odraslimi“ ljudmi. Mar bi ne bilo pametneje, če bi res postala veterinar? S kolegicami se o svojih težavah nisem pogovarjala. Bala sem se, da bi jih spravila v smeh, da bi mi očitale nezrelost, da bi mi rekle, da sem večji otrok kot tisti, ki naj bi jih vzgajala. Sama v sebi sem hotela poiskati odgovor na vprašanje: sem nenavadna jaz ali so nenavadni otroci? Z delom, ki sem ga opravljala, nisem bila zadovoljna. Nisem slutila, da bom morala kot učiteljica v podaljšanem bivanju opravljati tudi fizična dela.

Menda sem raznežena, razvajena kot so prenekateri otroci. Prenašala sem težke posode s hrano in jo delila med otroke...! Precej sem se morala potruditi, da sem našla posamezna prgišča svojega zadovoljstva pri delu.

Razmišljanje — (Foto: S. Kerbler)

Sprašujete me po letih in bremem vam v očeh, da mi očitata nezrelost. Morda sem res začela iskati poti do drugih, kot pa sem jo našla do sebe. Tudi odnosi v vzgojiteljskem kolektivu me niso mogli prepričati. Zdelo se mi je, da smo bili zdesetkani, oviti okrog ozkih interesov. „Glej, da si boš znala takoj

povsod sem naletela na praznine, ki jih nisem znala izpolniti. Tako so nastale vrzeli, v katerih so bili otroci nezaposleni; kričali so, tekali po prostoru, da sem se v vsem tem neredu izgubila. Ostala sem brez moči in s solzami obupa v očeh. Leto dni sem vzdržala. Pozneje sem se navadila vsaj tega, da sem se v

pogled skozi šolsko okno

Srce v očeh

Prvi šolski dan. Jutro je bilo jasno, sveže. Sončni žarki so se čremavo razpletali in osvetljevali prostrano šolsko dvorišče, kjer se je vse premikalo, šumelo. Učenci in nekaj staršev z novinci. Vsi prosvetni delavci naše šole smo bili v zbornici. Ko se je bližala ura pouka, so drug za drugim zapuščali zbornico in odhajali na dvorišče k „svojim učencem“. Ostala sem sama pri odprtem oknu. S čudnim nemirom sem poslušala znani slap otroških glsov. Moj pogled je postal otožen: „Le zakaj se mi danes tresejo roke? Kje je moj smeh, rojen v pričakovanju? Kje veselje, hkrati pa strah in dvom, če bom zmogla to lepo, a tudi težko delo z otroki? Šestindvajset let sem skoraj leto za letom na ta dan pričakovala in sprejemala svoje prvošolce. Minute so se vlekle kot neskončne ure ob bolečem spoznanju, da zaradi boleznih letos in nobeno leto več ne bom poučevala. Oblilo me je nekaj nejasnega, trpkega. V molku, ki me je zajel, sem se skrušena sesedla na bližnji stol. Misli so bile močno zbegane, ko sem od daleč zaslišala: „Jaz sem vaša nova tovarišica.“ Temu so gotovo sledili vsi tisti plašni, vendar topli, morda tudi tu-in tam nezaupljivi pogledi otrok, ki niso nikdar občutili, da so zaželeni. V spominu sem videla oči, ki so prosile: „Vsaj vi nas imejte radi!“ Upam, da sem še posebno takim v dolgi dobi učiteljevanja znala dati, kar so tako potrebovali. Prvi šolski dan je bilo tudi mnogo vdanih stiskov drobnih rok, predanih pogledov, ki so toliko obljudljali. Poslavljam se brez slovesa in brez njihovih majhnih skrivnosti. Hudo mi je, a ne sme me streti. Razglednice, pisma, ki so mi jih

pisali otroci, obiski nekdanjih učencev — vse to priča, da jim nisem bila samo učiteljica, ampak tudi prijateljica. Zaupala sem v njihove moči, v njihovo samostojnost, v njihovo dobro srce, ki so ga često nosili v očeh.

Naše „učenje“ je odšlo z otroškimi koraki tudi na dišečo trato, na zemljo, ki so jo vzljubili, kakor so se naučili ljubiti dobre ljudi. Večkrat so se z menoj vrč zatopili v nemirne trave, v pisane cvetove, občudujoče so se naučili pobožati veje dreves, zasledovati potujoče oblake, spremljati let ptic...

Ob slovesu mi sega spomin nazaj, ko sem pred šestindvajsetimi leti na samotnem, vendar prijaznem griču ob Sotli stopila pred svoje prve učence: Vido, Greto, Jakca, Mihca...

Se zdaj jih vidim: prihajali so s hribov, iz doline, drobni, nekateri utrujeni, s torbami na hrbtih. Vzljubila sem jih, ker so imeli tako dobre, iskrene oči.

SONJA GOLEC

Pred televizijskim zaslonom

Srečal sem jo v zadnjih počitniških dneh, prav tedaj, ko se je vračala iz šole. Pozdravil sem jo, in zdelo se mi je, da se je skrivnostno nasmehnila. Cudil sem se, kaj neki jo je zaneslo ta čas v šolo, ki se ji je bila že, dodobra odtujila. Obema hkrati je zastal korak.

- Pa ne da bi...
- Znova se je nasmehnila in pritrčila nedorečeni misli.
- Najbrž se krepko motim, toda kar dozdeva se mi, po kakšnem opravku ste bili v šoli.
- Prav ste slutili.
- Torej se vračate v šolo — po desetletnem premoru.
- Prav skrbi me, kajti desetletni presledek je že vse kaj drugega kot „pedagoška pavza“.
- Za človeka, ki je rojen za učilnico, čas ni problem. In vi ste rojeni zanjo. Še danes ne morem posem razumeti, zakaj da ste se ji odrekli.
- Danes se to tudi sama vprašujem, ko mi je žal izgubljenih

izkušenj. Toda katero dekle, pa če je še tako emancipirano, se še ni dalo zvabiti, če ji je mož rekel: zaslužim za obo, pusti službo in raje skrbi za dom...

— Ali vas v položaju „tradicionalne gospodinjice“ nikoli ni popadel občutek, da ste za nekaj prikrajšani? Profesorica angleščine, povsod z lučjo iskana, pa ti doma obrača kuhalnico in zaradi osebne utruje tu pa tam odpre kako angleško knjigo...

— Zvabili ste mi priznanje — ne z jezika temveč iz dna zavesti, ker me je bilo pred samo seboj ves čas nekoliko sram. Še posebno, ker imam sina v šoli. V stiski za angleste ga že drugo leto poučuje nekvalificirana moč. Če mu ne bi sama dajala krepkih inštrukcij, bi bila njegova angleščina brezupno obtičala. In ob delu s sinom se mi je začela prebujati pedagoška vest. Začela sem premišljevat: kaj bi ne bilo desetkrat, stokrat bolje, če bi prav tolikokrat na teden delila svoje znanje ne le enemu učencu, ampak vsemu oddelku, več oddelkom?

- Znova ste dokazali, da ste rojeni za učilnico.
- Mogoče res. Toda zgolj to me še ni privedlo k odločitvi. Ko sem na televizijskem zaslonu zagledala porazne številke o učiteljskih prazninah in obupnem krpanju, kakršnega sem okušala ob lastnem otroku, se nikakor nisem mogla pomiriti. Zatem je bil na sporedu še dober film, jaz pa sem komaj vedela zanj. Ves čas so mi poplesavale pred oči številke o učiteljskih prazninah, klici SOS iz učilnic... Naslednji dan sem zaupala svojo odločitev možu.
- In kako je reagiral?
- Vse je šlo gladko. Dejal je samo: Stori, kar misliš, da moraš.
- Torej je tudi sam hkrati z vami doživel „kategorični imperativ vaše vesti“.
- Menda res. In zdaj se spet počutim učiteljico, čeprav so učilnice še prazne. V žepu imam namreč že odločbo in priznan, da sem je prav po otročje vesela.
- To pomeni, da se veselite srečanja z učenci in da boš svoje pedagoško pavzo brez težave premostili.
- Da bi bilo res, kar pravite!
- Nisem se mogel premagati, da ne bi dodal: In da bi se kolegi v zbornici naležli tega vašega veselja in učiteljske vneme!

trenutkih nemoči „izklopila“, saj v kolektivu ni bilo nikakršne kontrole. Nikoli mi ni bilo treba nikomur pokazati dnevnika, priprav...!

Ne, to ni bil moj svet in v letu dni si nisem pridobila pomembnih izkušenj. Na sestankih sem dvigala roko in potrjevala, kar je bilo pač treba potrditi. Zdelo se mi je, da so o vseh zadevah odločali vedno isti posamezniki. To mi ni bilo všeč, a bila sem prestrahopetna, da bi o tem javno govorila. Govorili smo v manjših skupinah, tudi obrekovali. Menda je tudi to način (presneto slab!), da preprečiš bolečine v glavi. Vsa tista načelnost me je utrujala. Hotela sem predlagati, da bi imeli sestanke stoje; tako bi bili menda krajši in morda celo vsebinsko uspešnejši.

Pršlo je tudi obdobje, ko sem začela razmišljati, kako bi organizirala svoje delo, da bi me pomirjalo ali morda celo zadovoljevalo. Bilo je po tistem, ko sem bila v neki koloniji z vzgojno zanemarjenimi otroki. V skupini je bilo po pet otrok. Vzgojitelji jih za njihove „prestopke“ niso kaznovali. Uporabljali so popolnoma druge, psihološke načine poseganja v njihovo vzgojo. In čez čas z otroki sploh niso imeli težav.

Da, študirala sem psihologijo, ampak...

Odšla sem. Rekli boste, da sem bila premagana na bojišču. Res je tako. Ampak bitko bijem naprej, bitko s seboj in poklicem, ki sem si ga izbrala. Še vedno vam nisem povedala, koliko sem stara. Dovolj je že to, da tudi na vas delujem otročje. Zdaj poučujem na osnovni šoli. Na pet razpisov sem se javila in povsod so me želeli sprejeti. Poučujem drugi razred. Dan za dnem prebiram matične liste. Poskušam si zapomniti, kateremu učencu koristi pohvala, kateremu graja. Obnavljam svoje znanje iz metodike, ki se ji med študijem nismo dovolj približali. Med šolanjem sem imela menda deset hospitacij. Toda ves

čas si dopovedujem, da sem na poti, ki sem si jo izbrala. Tokrat sem se znašla med grmadami dela. Zdi se mi, da se med to zaposlitvijo že sedaj v meni nekaj spreminja. Nič več ne razmišljam, če me imajo otroci radi; bolj se ukvarjam s pripravo na pouk. Spoznavam, da mora biti učitelj v osnovni šoli marsikaj: obrtnik, slikar, tehnik, izumitelj, igralec...!

Zadnjič sem prinesla domov neboljgenega psička; črn je, s poševnimi uhlji. Našla sem ga v parku in pozneje mi je ves čas sledil. Zdaj ga imam v svoji zeleno popleskani sobi. Vztrajno moči po preprogi, ampak tega ga bom kmalu odvadila. Pravzaprav se mi zdi celo smešno, da sem imela nekoč raje konje kakor pse. Mati je vsa iz sebe. Hoče, da ga zapodim iz hiše. Pravzaprav mora prav ona ves dan skrbeti zanj. Sama sem večji del dneva v šoli. Oče je rekel, da bomo morali prepleškati sobo. Saj res ne vem, če mi je sploh še všeč zelena barva.

Letos sem diplomirala na akademiji. Oprostite, moja pri-poved je postala neurejena. Čez najst minut moram biti v šoli. Zdi se mi, da se bom v tem kolektivu dobro počutila. Ravnanje in mentorica se iskreno in vendar nevsiljivo zanimata za moje delo, za moje začetniške težave. Vprašala sta me že, zakaj sem med službo ves čas v razredu, zakaj ne pridem na kavo. Saj res, tega niti sama ne vem. Toliko drobnih zadev mora opraviti učiteljica med odmorom.

Včeraj sva se na stopnišču srečala z učencem, ki se je tako slikovito izrazil ob mojem padcu. Tokrat me je pozdravil in zdelo se mi je, da ni bilo pri tem niti kančka zafkrljivosti. Tistega dopoldneva sem se tudi zalotila, kako se opazujem v ogledalu. Bilo je, kot bi hotela ugotoviti, če res nisem večji več tako mlada, otrok, ki se lahko izgubi v skupini šolarjev osmega razreda.

Ne, nič več se mi ne zdi, da bi morala na vsak način zbežati. Dozdeva se mi celo, da bom tu ostala, ostala precej časa, morda celo za...!

JANEZ LAMPIC

RADIO IN ŠOLA

Zanimive pripovedi jugoslovanskih borcev

Obljubili smo, da bomo za ciklus oddaj Borci pripovedujemo, ki je namenjen predvsem srednješolcem, sproti objavljali program. K taki odločitvi nas sili dvoje: oddaje pripravljajo vse jugoslovanske radijske postaje, vsaka je izbrala iz svojega področja najzanimivejše teme, poiskala borce, ki se dogodkov izpred tridesetih let dobro spominjajo in jih znajo pripovedovati današnji mladini. Te oddaje, ki so posnete na traku, potujejo po vseh jugoslovanskih radijskih postajah. Oddaje, ki bi sicer morale prihajati po vnaprej določenem redu, pridejo včasih tudi zamudno, zato smo v publikaciji objavili samo seznam tem brez datumov.

Težava, s katero se srečujemo pri teh oddajah mi in Makedonci, pa je drugo jezikovno področje. Ker so te oddaje narejene v obliki pogovorov ali pripovedi, dobivamo na našo radijsko postajo samo posnetke oddaj brez besedil; ta moramo najprej prepisati s traku in jih prevesti, šele potem se odločimo, katere posnetke bomo tudi v naših oddajah pustili v izvirniku in kaj bomo povedali po slovensko. To delo je sicer zamudno in naporno, vendar pa menimo, da so oddaje tako kakovostne, da bodo zadovoljile tudi naše poslušalce.

Oddaje so na sporedu ob torkih na II. programu ob 14.00, to je prav tedaj, kot je bil lanski ciklus oddaj Književnost jugoslovanskih narodov in narodnosti. Prvi dve oddaji v septembru sta govorili o partizanskem šolstvu v Ljubljanski pokrajini in na Primorskem, tretja je imela naslov Partizanske baze v Vojvodini, četrta pa

Partizanska saniteta v Vojvodini. 30. septembra bo na vrsti oddaja Partizani na Jadranu.

7. oktobra bo oddaja o Sutjeski, dokumentirana s posnetki govora tovariša Tita in pripovedovanj borcev o bojih na Sutjeski ter spominov na Savo Kovačevića.

14. oktobra bo na sporedu oddaja o Visu. To je reportažni zapis, ki je nastal ob proslavi 30. obletnice osvoboditve in odkritja spomenika na Visu. O teh težkih časih, kako je bilo na Visu med okupacijo in potem, ko je tam zasedal Vrhovni štab, govori več ljudi. Med temi pripoveduje svoje spomine tudi teta Mima, ki je kuhala in skrbelo za tovariša Tita in njegove sodelavce.

21. oktobra bo oddaja govorila o Petrovi gori, eni izmed najmočnejših partizanskih baz na Hrvaškem. Danes je Petrova gora spominski park. V njem je več ko 80 spominskih krajev, ki so povezani z dogodki od najstarejše zgodovine vse do NOB. Posebno zanimiva je pripoved prvega partizanskega zdravnika dr. Zlatiča, ki opisuje razmere na Petrovi gori leta 1941, pretresljiva pa je pripoved 80-letne starke, ki je med vojno izgubila dva sinova, hčer in moža; v oddaji obuja spomine, kako so ji pred očmi zaklali petletno hčerko. To oddajo kot tudi vse druge lepo dopolnjuje glasbena oprema, predvsem partizanske pesmi, ki so nastale med ljudstvom. Mnoge so ponarodele.

28. oktobra bo Ali Sukrija pripovedoval o razvoju narodnoosvobodilne borbe na Kosovu.

4. novembra bosta Fadil Hodža in Dragutin Djordjević

pripovedovala o prvih partizanskih odredih na Kosovu, to je o odredu „Z. Ajdini“ in „Emin Duraku“.

11. novembra bo v oddaji Kričač, glas uporne Ljubljane, pripovedoval inž. Miloš Brelih, eden izmed pobudnikov in sodelavcev, spomine na drzno dejanje, ko se je sredi okupirane Evrope oglasila uporniška radijska postaja, ki je nekaj mesecev natančno ob določenem času oddajala program na očeh sovražne vojaške posadke. V oddaji sta sodelovala tudi inž. dr. Milan Osredkar in inž. Vida Lasičeva.

18. novembra bo nadaljevanje avtorjeve pripovedi o Kričaču. Inž. Miloš Brelih se je namreč ukvarjal z organizacijo radijskih zvez med partizanskimi enotami in glavnim štabom. Oddaja ima naslov Vojaške radijske zveze med NOB.

Za ilustracijo, kakšne so te oddaje, vam predstavljamo odlomek iz oddaje Petrova gora, ki sta jo pripravila Astra Božiković in Juraj Baldani z izobraževalne redakcije Radia Zagreb.

— Prva partizanska bolnišnica na Petrovi gori je začela delati leta 1941. Vi ste o tem pisali dnevnik?

Dr. Savo Zlatič: Bolnišnica je začela delati 4. oktobra. Takrat so namreč prišli vanjo prvi ranjenci. Urejati smo jo začeli že septembra... našli smo zanj prostor... 4. oktobra pa, ko še ni bila niti pokrita prva zemljanka — na pol vkopana v strmi breg — na njej je bilo samo pol strehe — smo dobili dva ranjenca: eden je bil ranjen v peto, drugi je pa bil teže poškodovan. Tega dne sem zapisal v svoj dnevnik: „Sobota, 4. oktobra. Zvečer v Zemljanki prevezujem ranjenca, ki je ranjen v peto. Ponoči smo dobili novega ranjenca. Ranjen

je v levo stran prsnega koša; precej nizko. Pljuča poškodovana. Morda je ranjena tudi vranica. Ranjenec močno krvavi.“ To sem zabeležil. Imeli pa smo srečo, kajti ranjenca živita še danes.

V tem času je bil Kordun svojevrsten izolot. Bil sem pravzaprav edini zdravnik za vse te ljudi, posebno v obdobju leta 1941.

— Kako se je med vojno razvijala bolnišnica?

Dr. Savo Zlatič: Potem ko smo uredili prvi dve zemljanki, smo začeli graditi še nove. 12. januarja leta 1942 je bil osvobojen Vojnić. Tam je bila še iz časa reparacij velika sanitetna baraka. Prenesli smo jo in iz nje uredili veliko barako, ki je lahko sprejela 20 ranjencev. Če bi primerjali tedanje in današnje zdravstvo — tedaj so, če nič drugega, naša vaška dekleta in vaški fantje, ki so bili o zdravstvu zelo malo poučeni, davali ranjencem svojo ljubezen in svoje srce. To pa je za zdravljenje tako pomembno.

— Ali se spominjate kakšnega dogodka z ranjenci, ki vam je ostal posebej v spominu ali pa imate morda v svojem dnevniku celo kaj zabeleženo?

Dr. Savo Zlatič: Nekega dne je prišel hudo ranjen deček, star 14 let, civilist... V bolnišnico ga je pripeljal brat. Deček je imel zdrobljeno hrbtenico, krogla mu je šla mimo srca... njegovo stanje je bilo brezupno... Toda še vedno je bil pri zavesti. Brat nas je prosil, naj ga rešimo. Seveda nismo mogli storiti ničesar... in mali je kmalu umrl. To je bil prvi primer, da nam je v Petrovi gori umrl ranjenec. Zelo nas je potrla.

— Prav v partizanski bolnišnici v Petrovi gori je nastala legendarna pesem „Petrova mi gora mati“. Doktor Zlatič, kako je nastala ta pesem?

Dr. Zlatič: Nekega večera smo sedeli ob ognju. Z nami je bilo tudi nekaj ljudi iz komande, med njimi tovariš Veco Holjevac... Na neko rusko melodijo smo poskušali zapeti pesem. Vzel sem svinčnik in papir in skušal dati obliko idejam posameznikov... In res je ta pesem kolektivno delo.

Pisal sem jo sicer jaz, toda besede, misli, včasih tudi dele kitic so prispevali ta in oni... Pesem „Petrova mi gora mati“

je nastala ob skupnem petnekega večera ob ognju pred bolnišnico na Petrovi gori.

MARINKA SVETINA

Oddaja Nenavadni pogovori

bo 29. 9. in 1. 10. obravnavala problem šolskega neuspeha

Šolski neuspeh neugodno vpliva na otrokovo osebnost. Povzročila kronično emocionalno travmo, na katero se različni otroci različno odzivajo.

Zaradi kroničnega neuspeha razvije otrok predstavo o lastni nesposobnosti, nezmožnosti, brezizglečnosti svojega položaja v šoli. Upanje, da bi se njegov položaj v šoli izboljšal, se mu zdi tako majhno, da se mu „ne izplača truditi“. Otroku obupa, ni več motiviran za delo. Daje videz, kot da noče delati, kot da mu je vseeno, kaj se z njim dogaja. Za tem videzom pa se skrivata obupa in depresija. Šele uspeh v šoli lahko spremeni otrokovo dojemanje situacije. Toda, ker je otrok obupal in ne dela ali pa si ne prizadeva, da bi pokazal svoje znanje, nima uspeha — motivacije za nadaljnje delo. Sklenjen začarani krog je težko prekiniti.

Otrok se lahko brani proti travmi „šolski neuspeh“ tako, da razvrednoti šolo, delo za šolo in učenje. Razvrednoti področje, na katerem je neuspešen — s tem pa postane neuspeh manj pomemben in zaradi njega je otrokova osebnost manj prizadeta. Včasih prenese otrok vrednote iz področja učenja in šole na kako drugo področje, običajno na tako, na katerem je sam uspešen. Zdi se mu na primer nadvse pomembno, da je dober športnik. V visoko ovrednotena področja vlaga veliko svojih moči in časa. Iz razvrednotenega šolskega uspeha in dela za šolo pa se lahko razvije razvrednotenje dela nasploh z izrazito lagodnim življenjskim stilom.

Nekateri otroci se zaradi neuspeha skušajo umakniti iz situacije. Pogosta oblika take obrambe je bolezen. Otrok je

vedno znova bolan, toži, da slabo počuti, da ga boli glav, slabo mu je, večkrat tu očitno kaže znake slabega telesnega počutja, je bled, bruha, ko bi moral zjutraj v šolo, im nekoliko povišano telesno temperaturo. Vse to so psihosomatski znaki strahu pred šolsko situacijo. Pogosto niti otrok sam ne ve, odkod izvira njegov slabo počutje. Prav tako vedo vzroka starši. Zanimivo je, da se te telesne motnje večkrat pojavljajo pri otrocih, ki niso slabi učenci in nimajo stvarnih vzrokov za strah pred neuspehom. Bojijo se, da ne bi dobili tako dobrih ocen, kot jih pričakujejo sami ali pa njihovi starši. Torej vzrok za bojazen pred relativnim neuspehom.

Zaradi neugodnih izkušenj „pomembnimi drugimi“ lahko postane otrok do drugih ljudi sovražen in agresiven, usmerjen „proti ljudem“. Ker je doživljal marsikateri šolski neuspeh, otrok v šoli ali doma marsikoga bridkega in utrpel več travm storilnostnem in emocionalnem področju, se del njegovih reakcij lahko usmeri zoper druge. Pojavijo se asocijalne težnje in vedenjske motnje. Med šolsko neuspešnimi otroci je mnogo več otrok z motnjami vedenja kot med dobrimi učenci.

Vsak izmed opisanih stilov odzivanja na šolski neuspeh prizadene otrokovo osebnostne rasti na spoznavnem, intelektualnem in ustvarjalnem področju, povzročajo socialne konflikte, poraja čustveno prizadetost in zapira socialne promocije. Preprečujevanje šolskega neuspeha hkrati preprečujevanje teh neželenih pojavov.

INA PETRIC

ARMADA SMO VSI

Ne pozabimo na štipendiste!

V dnevnem časopisu je bil pred nedavnim objavljen natečaj zveznega sekretariata za ljudsko obrambo za podelitev štipendij študentom fakultet in učencem srednjih šol v šolskem letu 1975/76. Natečaj velja do letošnjega 30. novembra. Štipendiste bo izbrala komisija, o izboru pa bodo obveščeni do 31. decembra.

Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo želi tudi s štipendiranjem pridobiti potrebne kadre za vojaški poklic in za delo v JLA. Prav zato želimo opozoriti prosvetne delavce na omenjeni razpis in jih znova spodbuditi, naj skušajo pridobiti čim več kandidatov za štipendije iz srednjih in vojaških šol. Natečaj omogoča srednješolcem, da bodo ob gmotni pomoči družbe

končali srednjo šolo, nato pa se bodo vpisali na eno izmed vojaških akademij. Po končanem šolanju bodo postali častniki naših oboroženih sil.

GIMNAZIJA NI DOVOLJ

Mislimo seveda na vojaško gimnazijo „Franc Rozman Stanine“, ki je letos sprejela prve dijake. Marsikdo se je ob tem zadovoljno nasmehnil, češ: vojaška gimnazija je tu, s tem pa je tudi konec problemov usmerjanja mladih Slovencev v vojaški poklic.

Da vse le ni tako rožnato, povedo podatki o tem, koliko absolventov gimnazije nadaljuje šolanje, in koliko jih omaga na poti v vojaški poklic — častnika JLA. Vzroki: zdravstveni raz-

logi, slab učni uspeh, nemotiviranost za poklic, ipd.

In ne samo to! Še vedno se dogaja, da učenec noče zdoma, pa tudi starši neradi puste svojega štirinajstletnika „v svet“.

Nekaj pa vendarle lahko ugotovimo: do ustanovitve internata in kasneje vojaške gimnazije se je potegovalo za štipendije več srednješolcev, nato pa je zanimanje naglo usihalo. Razumljivo, saj so se tisti, ki se žele usposobiti za vojaški poklic, vpisali v ustrezno gimnazijo. Sprejdati pa ne smemo še nečesa: v srednjih in osnovnih šolah so učitelji opustili usmerjanje in propagiranje za vojaški poklic.

Treba je začeti znova. Dopolnjevati učencem in staršem, kakšne so možnosti za podelitev štipendij. Svoje naj store tudi občinski dejavniki, ki sodelujejo v informativno propagandnih akcijah.

Nekdaj smo tiskali prikupne prospekte in knjižice ter jih razdeljevali zainteresiranim učencem. Veliko smo pisali o ugodnostih, ki jih daje vojaški poklic. Ali nismo sedaj vse to nekoličanj zanemarili? Ob na-

tečaju je priložnost, da napako popravimo.

VSEBINA NATEČAJA

Govorimo seveda o bistvenih elementih natečaja in o tisti vsebini, ki velja za srednješolce, zainteresirane za poznejši študij na vojaških akademijah. Druge podatke pa lahko, tako kot vedno, dobe pri organih za narodno obrambo občine.

Kaže, da so akademije zainteresirane predvsem za gimnazijce in učence srednjih tehniških šol — strojne in elektro stroke, saj se ti lahko vpišejo na vse vojaške akademije (razen pilotske!), drugi učenci srednjih tehniških šol pa se lahko vpišejo — odvisno od smeri študija:

— na vojaško akademijo kopenske vojske, tudi prometna, gradbena, kemijska in geodetska smer;

— na tehniško vojaško akademijo kopenske vojske, tudi kemijsko-tehnološka smer.

ŠTIPENDIJE, NADOMESTILA IN NAGRADE so predvidene tudi za to šolsko leto in znajo:

— za učence 1. in 2. razreda je štipendija 650 din mesečno,

(Foto: S. Krševan)

za učence 3. razreda 730 din in 4. 800 din;

— učencem slovenske narodnosti dodeljuje RSLO SR Slovenije še dodatne mesečne zneske, in sicer: učencem 1. razreda 150 din mesečno, 2. 180 din, 3. in 4. razreda 200 din.

Štipendist dobi tudi nadomestilo za šolske potrebščine v znesku enomesečne štipendije za vsak razred, nadomestilo za strokovno počitniško prakso in eksterzije v naši državi.

Učence, ki uspešno končajo šolsko leto, štipenditor še posebej nagraduje: za odličen uspeh dobe 1000 din, za prav dobrega pa 500 din.

POGOJI NATEČAJA za pridobivanje štipendije se praktično ne razlikujejo od drugih tovrstnih vojaških natečajev:

Prijavijo se lahko državljani SFRJ, zdravi in sposobni za vojaško službo (potrdi jih komisija), sodno nekaznovani, tisti, ki niso v kazenskem postopku.

Važen je tudi učni uspeh: prijavijo se lahko dijaki srednjih šol, ki so prejšnji razred končali s najmanj dobrim uspehom (matematika, fizika, kemija, najmanj ocena dobro!); dijaki 1. razreda pa morajo končati razred osnovne šole z najmanj prav dobrim uspehom.

Na koncu še to: osnovna obveznost štipendista je, da po končani srednji šoli vpiše na eno izmed vojaških akademij po končani akademiji pa mora službovati v JLA toliko časa, kolikor časa je dobival štipendijo (najmanj tri leta!), nato pa še dvakrat toliko, kolikor se šolal na akademiji.

FRANC VRANČIČ

Sestanek učiteljev dopolnilnih šol v Švici

Dobrodošli, učbeniki!

Pred letošnjimi počitnicami je ambasada SFRJ v Bernu organizirala delovni sestanek vseh učiteljev v Švici in ga povezala s slavnostnim sprejemom pri ambasadorju Nimani v zgradbi ambasade.

Priložilo je okrog 60 učiteljev, članov kluba in šolskega odbora ter konzularnih referentov za šolstvo in drugih področij. Kaj se je pokazalo v pogovoru?

Prva stopnja organizacije dopolnilnega pouka v Švici je uspešno končana. Jugoslovanske šole delujejo s svojimi samostojnimi oddelki za vsako narodnost in skupno rešujejo le probleme organizacijske narave, ki zadevajo vse oddelke. Vsak oddelk ima svoj učni načrt, ki so ga izdelali v ustrezni republiki in se ravna kolikor mogoče po začrtanih smernicah za svoje jezikovno področje.

Ataše za šolstvo pri ambasadi SFRJ inž. Tičak nam je ob obisku v Bernu pripravil prijetno presenečenje. Uredil je zgovoren stenski časopis o bernski šoli, učiteljih in učencih, ki je bil za kolege iz drugih konzularnih področij posebno zanimiv. Presenečeni smo bili, da je tako spretno pripravil tudi razstavo učil in učnih pripomočkov iz vseh jezikovnih področij Jugoslavije. Čeprav ni prosvetni delavec, pa je izredno prizadeven posredovalec učne tehnologije in učbenikov. Lahko rečemo, da je bila po njegovih zaslugi ustanovljena neke vrste švicarska centrala učnih gradiv in ambasadi SFRJ v Bernu za vse oddelke. Sedaj lahko šole od tu naročajo želene učbenike; tako je naročanje pri domačih založbah mnogo bolj smotno urejeno. Na voljo so tudi diaprojektorji, filmski projektorji, plošče, kasete, filmi, diapozitivi. V tujini nam je tiskana beseda najbolj potrebna, zato je bilo razstavljenih največ učbenikov in šolskih tiskanih pripomočkov.

Rada bi omenila razstavljenе učbenike vseh treh slovenskih založb, ki se različno lotevajo pouka slovenskega jezika v osnovni šoli. Zdi se mi pohvalno, da ima mali slovenski narod toliko uspešnih poskusov, da bi materinski jezik čimbolje posredovali našim otrokom. Naj jih omenim le nekaj za zgled: čitanka „V šolo radi hodimo“ (DZS, Ljubljana), „Slikovna stavnica“ (DZS, Ljubljana) in „Razumem, kar berem“ — programirano učno gradivo (avtorja dr. Vladimir Ružič in doc. dr. Barica Marentič-Požarnik) (tudi DZS, Ljubljana). Tako je državna založba Slovenije dokazala, da se zaveda različnosti učencev in njihovih potreb, ker je na primer v teh knjigah za pouk v osnovni šoli poskrbela na eni strani za mentalno prizadete otroke, hkrati pa dala možnost za razvoj kognitivnih sposobnosti učenca s pomočjo vizualnega in programiranega gradiva. Jasno je, da so za te pripomočke pridobili strokovnjake defektologe in znanstvenike iz pedagoškega inštituta pri univerzi v Ljubljani. Zelo uspešen poskus je tudi „Delovni zvezek za 1. razr. osn. šole“ (avtorja: M. Dolgan in D. Golli), ki je nastal v pedagoškem inštitutu univerze v Ljubljani; to je v resnici mapa posameznih učnih listov, ki učitelju in učencu dovoljujejo veliko svobode. Naj omenim, da tudi v Švici večkrat uporabljajo take učbenike in jih na splošno ocenjujejo kot najprimernejše sredstvo za svobodno ustvarjalnost učitelja in učenca.

Za slovenske učiteljice, ki so si ogledale to razstavo, je pomenila ta majhna zbirka slovenskih učbenikov sicer le del slovenske knjižne produkcije. Zdi pa se mi, da so se z najnujnejšim seznanile, saj poučujejo po učnem načrtu za zdomske šole le slovenščino, zgodovino in zemljepis. Razstava je bila pripravljena posebej za zdomske šole — take informacije pa so izredno pomembne. Pomisliti je treba, da učiteljice iz tujine (razen na seminarju, kot na primer marca v Ljubljani) skoraj ne najdejo časa za obiske po knjigarnah, kadar so v domovini, ker imajo kup drugih

obveznosti. Misli mi je treba tudi na informiranje teh učiteljev, ker je njihovo delo zelo pionirsko in polno popolnoma novih problemov. Niti na 3. mednarodni razstavi učil v Ljubljani ne bi zdomski učitelj mogel tako hitro pregledati učbenikov, ker takih, ki so namenjeni zanj, sploh ni bilo najti.

Ali kategorija zdomskega šolstva še ni poznana v domovini? Morda se bodo v prihodnje republiški sekretariat za prosveto in kulturo v Ljubljani in zavod za šolstvo Slovenije bolj temeljito posvetili temu vprašanju. Tudi srečanja z zdorskimi učitelji na seminarju jasno potrjujejo, da so v tujini potrebni drugačni učbeniki glede na poseben položaj v tujejezičnem okolju. Hudo je slišati, da je za slovenske otroke v tujini najbolj primeren učbenik za mentalno prizadete otroke „V šolo radi hodimo“, ker sta v njem besedilo in ilustracija v odličnem ravnotežju: „gostota informacije“ in pomanjkanje slikovnega gradiva otroku v tujini onemogoča, da bi mogel uporabljati normalno berilo, ki ga imajo v ustreznih šolah v domovini.

ZDOMSKI OTROCI — DISKRIMINIRANI?

Zdi se mi, da je treba začeti misliti na primerne učbenike za zdomske otroke, posebno zato, ker imamo že nekaj uspešnih poskusov. Diplomirani elektroinženir iz Stokholma Savin Vilhar je republiškem sekretarju za prosveto in kulturo izročil svojo izvirno verzijo učbenika za najmlajše, ki na zelo prijeten način povezuje poučno in zabavno gradivo. Tudi jaz sem že predlagala misel na neko obliko dopisnega šolanja za slovenske matere, ki bi na programirani način lahko same poučevale svoje otroke. Učbeniki, ki sem jih prej omenila kot zelo uspešne, potrjujejo, da imamo v Sloveniji strokovnjake, ki bi se teh nalog lahko kompetentno lotili. Ti odlični učbeniki, ki sem jih naštel, pa so zelo dobrodošli. Čeprav jih morda ne bo mogoče uporabljati v celoti, bodo vendarle dali nove impulze, dragocene za učitelja v tujini. Medsebojne hospitacije zdorskih učiteljic bi bile potrebne, saj bi opozarjale na izkušnje in potrebe.

Tudi učiteljice iz sosednih republik so z zanimanjem ogledovale najnovejše učbenike iz njihovih republik in moram reči, da so bili vsi najnovejšega datuma. Prav je, da ta švicarska centrala učnih gradiv resnično posreduje najnovejše publikacije in obvešča o najpomembnejših novostih. Zelo zanimiv je bil eksponat, ki je vseboval zbirko gramofonskih plošč z naslovom „Dobro jutro, dober dan“, — „Zvočna čitanka za djecu predškolskega uzrasta“, ki jo je izdal kulturni center Gornji Milanovec, 1974. Na tako zanimivo povezavo akustične in pisane besede (ploščam je priložen tekst) za predšolske otroke v Sloveniji še niso dosti mislili. Podobno se je lotila tega problema Mladinska knjiga, Ljubljana s knjigo „Pojte, pojte, drobne ptice, preženite vse meglice“. Leta 1971 je izdala ploščo, na kateri so slovenske ljudske pesnice.

Med srbskimi in hrvaškimi učbeniki in učili sem odkrila tudi več vaj in testov (izdal: Zavod za unapredjenje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske) ter standardiziranih kontrolnih testov iz zgodovine in zemljepisa, ki so učitelju v tujini izredno dragocen pripomoček za usmeritev in izboljšanje učnega procesa. Spomnila sem se, da sem v Ljubljani na 3. mednarodnem sejmu učil in šolske opreme videla tudi naročilnice Dopisne delavske univerze v Ljubljani, ki bo natisnila teste znanja za osnovno šolo iz različnih področij. Naši slovenski učitelji zdorskih šol bi morali biti o tem važnem napredku učne tehnologije čimprej obveščeni, saj bodo ti testi pomagali, da bodo analizirali dosežene rezultate in uspešno preverjali znanje glede na učne smotre.

Taka informacijska razstava za zdomske učitelje naj bi zajela tudi vse vrste katalogov, knjižnih prospektov in strokovnih publikacij, da bi se učitelji lahko strokovno izpopolnjevali in seznanjali z novostmi na področju šolske prakse. Za šolske knjige so pomembne ne samo založbe, ampak tudi druge institucije, ki lahko zelo popestrijo organizacijo pouka. Tako sem v Ljubljani videla ciklus kaset radijske šole RTV Ljubljana, ki odlično posreduje učno snov za slovenski jezik, spoznavanje naših krajev in ljudi ter spoznavanje narave in družbe. Zavod za šolski in poučni film (Sava film) pa je razstavljal zavidljivo množico filmov in diastropov, ki segajo od zgodbic — risank za predšolske otroke do zanimivih dokumentarnih filmov za najbolj zahtevno šolsko stopnjo. Spominjam se tudi slikanice o zdravem načinu življenja in delu za mlade člane Rdečega križa, ki jo je izdala založba RKS. Taki pripomočki so zelo koristni in izredno obogatijo učni proces.

Vse to so pomembna učila, ki avdiovizualno ali pa akustično poglobljajo znanje naših učencev. Prepričana sem, da je tiskana beseda še vedno najbolj učinkovita. Razumljivo je, da tudi avdiovizualne-akustične plati vzgoje ne smemo zanemarjati — ne pa seveda pretiravati v škodo pisane besede! Ta moment je bil na informativni razstavi v Bernu dobro upoštevan, saj smo vsi obiskovalci razstave videli filme FilMOTEKE 16 iz Zagreba in serijo „Kronika života in rada TITA“ (200 diapozitivov in plošče), ki so jih izdelali na Delavski univerzi Radivoj Čirpanov v Novem Sadu skupaj s Centrom za diafilm in založniško dejavnost.

V Zuerichu še potekajo pogovori, da bi z društvom jugoslovanskih založnikov in nekim knjigarnarjem v Švici sklenili dogovor za uvoz in prodajo naših izdaj v Švici. To bi bilo zelo koristno za boljše informacijo o publikacijah v domovini, laže pa bi uspela tudi akcija za zbiranje jugoslovanskih knjig za centralni jugoslovanski knjižni sklad v švicarski ljudski knjižnici. Za sedaj sem ob tem delovnem sestanku obvestila navzoče učitelje, naj prek jugoslovanskih klubov skušajo zbirati knjige za odrasle.

Za konec naj še omenim, da je pomenil sprejem na ambasadi SFRJ v Bernu za nas izredno doživetje. Ne samo zato, ker smo se seznanili z novostmi s področja učbenikov in učnih pripomočkov, marveč tudi zaradi osebnih stikov, ki smo jih navezali med seboj. Pet učiteljic iz Slovenije se je prvič srečalo v Bernu in izrabilo priliko za pogovor in izmenjavo izkušenj.

mag. prof. LJUDMILA ŠMID-ŠEMRL

Po svetu

V borbo, linorez, K. T., 8. a, Smladnik

V dopolnilni šoli slovenskega pouka

Vez z domovino

Ze četrto leto se jugoslovanski učitelji srečujemo z učenci naših delavcev v pokrajini Baden-Wuerttemberg. Opravljamo veliko nalogo: tem učencem ohranjamo materinski jezik, jih vzgajamo v ljubezni do domače zemlje, rojstnega kraja in domovine. Naše poslanstvo v tujini zahteva, da smo zvesti svojemu poklicu, imeti moramo mnogo volje, poguma in vztrajnosti.

V jugoslovanski dopolnilni pouk smo zajeli približno 80 % slovenskih otrok. Učenci, ki šole ne obiskujejo, so od mesta poučevanja zelo oddaljeni, najdejo pa se tudi taki, katerim zanj ni dosti mar. Vpisani učenci dokaj redno sledijo učnemu procesu.

Pouk materinskega jezika v vseh oddelkih, teh je 19, je le enkrat tedensko. V tem dnevu navajamo učence na krajše ali daljše samostojno domače delo, ki naj bo individualno in naj pokaže njihovo samostojnost pri delu.

V oddelku v Nagoktu je 20 učencev, in sicer: v 1. razredu so štiri učenci, v 2. dva, po trije učenci so v 3., 4., in 5. razredu, v 6. razredu so štiri učenci, v 8. pa je ena učenka. Poleg teh je v oddelku še 5 cicibanov.

Zato da lahko v vseh razredih predelam učni načrt — posebno važnejše teme — moram uporabljati kombinirani pouk, pri katerem je tiho delo večjih skupin temeljni pogoj, da lahko določnemu razredu neposredno posredujem pripravljeno učno snov.

V slovenskih oddelkih imamo v sedmih in osmih razredih še malo učencev. Največkrat so to posamezniki, vključeni v individualni pouk, vendar vsak rešuje različno nalogo. Prepričana sem, da je to najzahtevnejši pouk za učenca in učitelja, posebno še, ker v mnogih primerih nimamo primernih delovnih prostorov, ker smo vedno v časovni stiski, primanjkujejo pa nam tudi učni pripomočki.

Učiteljevo neposredno delo je kratkotrajno in razdrobljeno, zahteva pa toliko več zbranosti in doslednosti. Učitelj v glavnem preverja znanje učencev, pregleda zvezke in spodbuja k izpopolnjevanju znanja.

Od ure do ure, iz tedna v teden vzgajamo med učnim procesom zbranim učencem zavest, da je materinski jezik bogastvo, ki se ga ne smejo nikoli sramovati in da nam je vsem ta pouk srčna vez z domovino.

Skupina ima tedensko tri in pol učne ure pouka. Ker je območje razbito, učenci, ki prihajajo iz Schwarzwalda, pa so vezani na različna prevozna sredstva, ne morejo ostajati pri dodatnem pouku. Učitelji vemo, da moramo predelati

Slovenska osnovna šola v Berlinu

Veseli, da imajo pouk

Oglašam se iz Zahodnega Berlina, kjer poučujem slovenske otroke. Otroci imajo pouk v 3 skupinah, v vsaki so učenci različnih razredov: od 1. do 4. in od 4. do 8. razreda.

Reden pouk imajo učenci v nemškem jeziku, slovenski dopolnilni pouk ima vsak oddelk samo dve uri tedensko. To je seveda premalo, a za sedaj zaradi velike oddaljenosti in zaposlenosti staršev ni mogoče urediti drugače. Na vse načine iščem možnost, da bi imeli učenci več ur pouka.

Otroci vedo, da so Slovenci, veselijo se dopusta, ko gredo „domov“, a vseeno se jim v pogovor vrivajo nemške besede. Seveda se takoj zavedo, da so zmotili in popravijo napako.

S slovenskim dopolnilnim poukom je pričela predlani tov. Marija Škof, v razredih lahko opazimo njen trud. O zares vidnih končnih rezultatih pa bo mogoče govoriti šele, ko bo pouk potekal dalj časa.

Šola deluje v popolnoma drugačnih razmerah kot šole v domovini. Težiče dela ni v razredu, ampak v „pripravi dela“ — poleg obveznih priprava za ure.

Ta „priprava dela“ — obsega pogoste osebne stike s starši na sestankih, tudi po šolskih domovih, zbiranje naslovov staršev, ne nazadnje pa tudi prepričevanje staršev, naj otroka pošljejo v šolo. Kajti tudi to se dogaja, da starši slovenskih otrok ne pošiljajo otrok v šolo. Kot razlog navajajo predvsem veliko oddaljenost. Upam, da so to izjemni primeri. Otroci, ki radi prihajajo v šolo in jaz, pa smo srečni, da pouk poteka.

M. S.

MEDNARODNA KONFERENCA O IZOBRAŽEVANJU

Letošnjega septembra bo v Ženevi 35. seja mednarodne konference o izobraževanju. Organizira jo Internacionalni biro za izobraževanje, ki deluje pri UNESCO v Ženevi.

Tako kot je v navadi, bodo tudi na letošnjem zasedanju razpravljali o glavnih smernicah, spremembah in dosežkih v razvoju izobraževanja, ki so jih dosegli — članice UNESCO v obdobju 1973—1975.

Vsaka država bo sodelovala s poročilom in predlogi. Osrednja tema, o kateri bodo razpravljali udeleženci konference, ima naslov „Razvoj vloge učiteljev in vplivi tega razvoja na njihovo izobraževanje“.

Z vprašalniki bodo zbrali podatke o vseh deželah — članicah (glede na to temo), po razpravi pa bodo sprejeli ustrežna priporočila in jih predložili ustreznim organom dežel udeleženk.

(Foto: S. Teršek)

Kaj menijo študentje filozofske fakultete o pedagoškem poklicu

Nekateri rezultati ankete

Filozofska fakulteta usposablja vse slušatelje (z izjemami nekaterih enopredmetnih skupin) tudi za pedagoški poklic, predvsem za profesorje na srednjih šolah, čeprav se vedno več diplomantov zaposluje v turizmu, bankah, tovarnah, inštitutih, muzejih in drugje.

Zanimalo nas je,

- kolikšen del slušateljev se je (na približno polovici svojega študija) že odločil za pedagoški poklic in s kolikšno gotovostjo;
- kakšno stališče imajo mladi do tega poklica, kako ga vrednotijo.

Da bi dobili vsaj orientacijski vpogled v to področje, smo v anonimni vprašalnik, s katerim ob koncu vsakega študijskega leta ugotovljamo mnenje študentov o vsebini in metodah pri predmetu uvod v psihologijo (ki je poleg uvoda v pedagogiko in specialnih metodik sestavni del

njihovega specifičnega pedagoškega usposabljanja), vključili tudi vprašanje o njihovi poklicni odločitvi. Prosili smo jih, da se odločijo za eno izmed možnosti, kot so navedene v tabeli.

Vprašalnik so ob koncu študijskega leta izpolnjevali vsi študentje II. letnika filozofske fakultete, ki vpisujejo predmet Uvod v psihologijo. Ob koncu študijskega leta 1971/72 smo zajeli 250, 1972/73 — 254 in 1974/75 — 257 študentov.

Večletni rezultati nam omogočajo nekatere primerjave in zanesljivejše sklepe.

Tabela: Stališča študentov II. letnika filozofske fakultete do pedagoškega poklica

Odgovor ^x	štud. leto	1971/72 N (%)	1972/73 N (%)	1974/75 N (%)	skupaj N (%)
A		71 (28%)	73 (28%)	88 (36%)	232 (30%)
B		67 (27%)	83 (32%)	70 (28%)	220 (29%)
C		62 (25%)	71 (27%)	54 (21%)	175 (23%)
Č		50 (20%)	31 (13%)	42 (17%)	135 (18%)
skupaj (študentov)	250	254	257	761	

^x Po samezne kategorije odgovorov pomenijo:

- A — po končanem študiju se nameravam zaposliti v šolstvu
- B — v šolstvu bi se zaposlil(a) le začasno ali če drugod ne bi dobil(a) primernejše zaposlitve
- C — nisem se še dokončno odločil(a)
- Č — nikakor se ne mislim zaposliti v šolstvu

Kot kažejo rezultati v tabeli, med študenti v posameznih generacijah ni bistvenih nihanj v njihovih odločitvah. Približno 30% se jih namerava po končanem študiju zaposliti v šolstvu, nekaj manj jih vidi v taki zaposlitvi bolj zasolino, začasno rešitev (skupni odstotek odgovorov v prvih dveh kategorijah iz leta v leto postopno rase), drugi se delijo med neodločene in manjšino tistih, ki nikakor ne bi želeli v tak poklic.

Ali so med študenti v raznih kategorijah kakšne razlike v študijskih uspehih? Leta 1971/72 najdemo med tistimi, ki se odločajo za pedagoški poklic (kategorija A) 44% takih s povprečno oceno 8 ali več; v kategoriji Č, ki se nikakor ne misli zaposliti v šolstvu, je takih 42%. V študijskem letu 1972/73 sta ustrezni vrednosti 36% in 40%, letos pa je v prvi skupini le še 34% takih, v drugi pa kar 52%. Sicer bi bilo po teh skopih podatkih prezgodaj sklepati, da se za pedagoški poklic odloča vse manj nadpovprečnih študentov, s sistemom stipendiranja in drugimi ukrepi pa bi bilo treba vnaprej zavreti takšne težnje.

Seveda je na tako heterogeni fakulteti, ki usposablja učitelje za več jezikoslovnih, humanističnih in družboslovnih predmetov, pomembna tudi razporeditev interesov za pedagoški poklic na posameznih študijskih skupinah. Tu ne moremo navajati vseh rezultatov, oglejmo si podrobneje le odgovore študentov, ki vpisujejo kot A-predmet angleščino, in tiste, ki vpisujejo slovenščino (čeprav bi bilo v popolnejši analizi treba upoštevati tudi B-predmet).

Od anketiranih študentov angleščino jih je l. 1972 izjavilo 20 (ali 21%), da se žele vsaka-kor zaposliti v šolstvu, l. 1973 — 30 (ali 32%), l. 1975 pa 37 (ali 40%). Opazimo torej povečano zanimanje za pedagoški poklic. Med študenti slovenščine je bilo takih l. 1972 — 26 (ali 67%), l. 1973 — 16 (ali 40%) in l. 1975 — 21 (ali 42%). Kaže se torej upad ali zastoj v tovrstnih interesih. Pri tem pa vemo, da potrebujemo precej več profesorjev slovenščine kot profesorjev angleščine

(zavod za zaposlovanje napoveduje v svoji publikaciji iz l. 1974 za letošnje leto primanjkljaj 81 profesorjev slovenščine, pri profesorjih angleščine pa napoveduje že višek). Čeprav takšne napovedi niso povsem zanesljive, bi bilo tudi s tega vidika nujno bolj načrtno poklicno usmerjanje, svetovanje in stipendiranje študentov filozofske fakultete, posebno še upoštevaje spremenjeno strukturo potreb, do kakršnih bo verjetno prišlo z reformo usmerjenega izobraževanja.

„UČITELJSKI POKLIC JE DANES PRIMEREN SAMO ZA IDEALISTE“

Da bi zajeli tudi spontane reakcije študentov do učiteljskega poklica, smo jim v letošnji anketi predložili v dopolnitve še nedokončani stavek (v smislu projektivne tehnike): „Učiteljski poklic je danes...“

Odgovore 257 študentov lahko razvrstimo v 6 kategorij. Najbolj v ospredju njihove zavesti sta zahtevnost in odgovornost tega poklica (43% odgovorov, npr. je težak, naporen, zahtevnejši kot pred leti, terja popolno osebnost, vzame veliko časa, zahteva veliko izobrazbe — ne le strokovne, tudi splošne, nenehno seznanjanje z novostmi. Je nadvse naporen, celo mučen; samo za entuziaste, ki jih poučevanje veseli). Eden od študentov je svoj odgovor strnil v:

„Je poln zelo zahtevnih nalog. S tem mislim poleg idejnega oblikovanja tudi ustvarjanje toplih človeških stikov z dijaki in pa postavitev učnega procesa na višjo miselno raven.“

Sledi 26% odgovorov v smislu „premalno cenjen“ (zastavljen, premalo vrednoten, družbeno še vedno premalo priznan, tako malo cenjen kot naš dinar). V te odgovore se gotovo vključuje tudi finančni vidik, a ne le ta („je zastavljen, ne le denarno, tudi sicer“); 9% študentov je posebej poudarilo vidik „premalno plačan“ (neustrezno honoriran glede na odgovornost ipd.), 9% pa jih je navdalo kakšne druge negativne plati tega poklica (je nepopu-

laren, neperspektiven, poklic za dobre živce, poklic v krizi).

Le 10% študentov je postavilo v ospredje vidik potrebnosti, pomembnosti tega poklica v današnji druge pozitivne oznake (je zanimiv, human, eden najhumanjših poklicev sploh, ugoden za ženske — prosti čas). Nekateri so v odgovorih kombinirali dve kategoriji, npr. „zelo odgovoren, a tudi lep“.

Razmerje med „sončnimi“ in „senčnimi“ platmi tega poklica, kot jih vidijo študentje, je torej približno 13%:87%, pri tistih, ki so se odločili za pedagoški poklic (kategorija A), pa le nekoliko bolj ugodno — 19%:81%. Študente moti zlasti očitno nesorazmerje med težavnostjo in odgovornostjo ter nizkim družbenim ugledom poklica.

Seveda napravi dokočena stopnja zahtevnosti nek poklic šele prav zanimiv, ker spodbudi posameznika k mobiliziranju vseh njegovih moči; le če je prevelika, ga lahko moti ali odvrača. Zanimivo je, da je v odgovorih tistih, ki so se razmeroma trdno odločili za pedagoški vidik (kategorije A), bolj v ospredju zavesti tudi vidik podcenjenosti (33%) in ne samo zahtevnosti (35%), pri tistih, ki nikakor ne nameravajo v pedagoški poklic, pa je to razmerje 18% (podcenjenost) in 50% (zahtevnost). Iz tega bi lahko sklepali, da študente od tega poklica bolj odvrača njegova zahtevnost (kot jo sami

vidijo) kot nizek družbeni ugled, ki ga vzamejo nekako „v zakup“.

družbi (je potreben, cenjen, morda bolj pomemben kot kdajkoli, pomemben za vsestranski napredek učencev); 3% študentov navajajo razne

Seveda bi bilo treba to fragmentarno študijo dopolniti s podatki, npr. o tem, kolikšen del diplomantov filozofske fakultete se res zaposli v šolstvu in koliko so v tem poklicu uspešni in zadovoljni. Že dani podatki pa so dovolj zgovorni in spodbujajo k razmišljanju o tem, ali smo že storili vse, da bi študente ustrezno pripravili na zahtevno vzgojno delo. Ponovno se postavlja problem diferenciacije študija (in seveda tudi posodabljanja metod študija), saj je vprašanje, ali je možno npr. kakovostno metodično-praktično usposabljanje ob tolikšni množičnosti in če so vanj vključeni tudi vsi tisti, ki že vnaprej odklanjajo zaposlitev na pedagoškem področju.

Dvig družbenega ugleda pedagoškega poklica pa je vsakekor širši problem. Ukrepi za povečanje privlačnosti tega poklica za najspodobnejši in najnaprednejši del mlade generacije, s katerimi smo začeli na stopnji osnovne šole in bi jih morali razširiti na usmerjeno izobraževanje, so izredno pomembni za nadaljnji razvoj vse naše družbe.

doc. dr.
BARICA MARENTIČ
POŽARNIK

O KNJIGI DRAGOMIRA FILIPOVIČA

»Permanentno izobraževanje«

Za Filipovičovo knjigo *Permanentno izobraževanje* lahko rečemo, da je ena tistih knjig, ki prevzamejo. Že prvo poglavje, kjer avtor govori o zasnovi in dojemanju ideje o permanentnem izobraževanju in pri tem izhaja iz znanstveno-tehnične revolucije, je izredno zanimivo in privlačno. Še v nobeni študijski knjigi doslej nisem našla toliko prepričljivih idej, podprtih z zgodovinskimi zakonitostmi družbenega razvoja, ki bi tako jasno pokazale dialektično enotnost med znanstveno-tehnično revolucijo, akceleracijo razvoja znanosti in družbenoekonomskimi odnosi ter stopnjo ekonomske razvitosti in izobraževanja, kot prav v tej knjigi. Lotila sem se je, da bi dojela bistvo permanentnega izobraževanja: pojmovanje, smotre in funkcije permanentnega izobraževanja v svetu in doma. Toda knjiga je pri meni dosegla več kot samo to.

Ne nameravam je ocenjevati, ker sem le študentka pedagogike in je moje znanje še preskromno. V svojem navdušenju bi rada opozorila le na to, da je knjigo vredno zbrano in poglobljeno prebrati, saj bo vsakdo našel v njej mnogo novega in koristnega. Morda pa bo, tako kot jaz, dobil celo nove pobude za prihodnje delo?

Filipovičeva knjiga zbudi v bralcu spoštovanje do avtorja, tako zaradi njegovega poznavanja zavetne in domače andragoške literature ter upoštevanja stališč različnih avtorjev kot zaradi poznavanja jugoslovanske zakonodaje. V meni pa je zbudila poleg spoštovanja tudi gnev, saj sem se le počasi in s trmo prekopala skozi zajeten kup „esperanta“ (tako sem med študijem imenoval njegov jezik) in čez visoki znanstveni stil.

V drugem delu, ki nosi naslov *Bistvo permanentnega izobraževanja* in svetovno gleda-

nje na pojem, smotre in funkcije permanentnega izobraževanja, pravi Filipovič, da se izobražujemo vse življenje, vendar je permanentno samo tisto izobraževanje, ki je organizirano, zavestno in z določenim namenom. V tem delu spoznamo, kako so pojmovali permanentno izobraževanje: Komenskij, francoski prosvetljeni materialisti, socialistični utopisti, Marx, Engels, Lenin in kako pojmujejo permanentno izobraževanje v 20. stoletju: ZDA, SZ, Francija, Anglija, Nemčija, Poljska, UNESCO; spoznamo pa tudi teoretične tokove, ki so vplivali na uresničevanje permanentnega izobraževanja v Jugoslaviji.

Mislila sem, da poznam vsaj Komenskega, ki predstavlja abecedo v pedagogiki; njegov didaktični princip nazornosti smo spoznali že v srednji šoli, mnoge njegove napredne misli pa kasneje. To, da je Komenski v svoji *Pampaedii* prvi razvil teorijo o permanentnem izobraževanju, mi je povedal šele Filipovič — pa še marsikaj mi je pokazal.

Moderna koncepcija permanentnega izobraževanja v 3. poglavju predstavlja vrh Filipovičeve knjige. Avtor pravi, da je moderna koncepcija zgodovinski preokret, zanikanje klasičnega šolskega sistema, usmerjenost k človeku, nov družbeni odnos, ustvarjanje večjega narodnega dohodka in podobno. Govori tudi o tem, kaj obsega permanentno izobraževanje, o smotrih, načelih in vzgojnem vidiku permanentnega izobraževanja ter o prepadu med tradicionalnim in permanentnim izobraževanjem zaradi vsebine, metod, organizacije pouka in učbenkov. Zavzema pa se tudi za prepotrebno vsesplošno in hitro informiranost vseh, ki se ukvarjajo z izobraževanjem. Po udarja, da je za uresničitev kon-

Pravila

za festival otroškega amaterskega filma
Jugoslavije — FEDAF 75

1. Festival bo 10., 11. in 12. oktobra 1975 v Pitomači.
2. Organizirajo ga:
 - kino klub „Slavica“, osnovna šola Petar Preradović iz Pitomače
 - kino zveza Hrvaške iz Zagreba
 - občinski svet Ljudske tehnike iz Djurdjevca
 - delavska univerza iz Djurdjevca
 - delavska univerza iz Pitomače
3. Na festivalu lahko sodelujejo vsi otroški kino klubi, filmski klubi, sekcije in skupine z območja Jugoslavije, katerih člani so otroci do 15. leta starosti.
4. Vsak udeleženec lahko pošlje na festival največ štiri filme, ki so jih izbrali v klubu.
5. Filmi so lahko kakršnekolj zvrsti, na katerokoli temo, v kakršnikoli tehniki: širina naj bo 8. super 8 ali 16. Naviti naj bodo na bobnu ali v kaseti. Pri ocenjevanju ne bodo kategorizirani.
6. Filmi so lahko ozvočeni — ne glede na tip — ali pa sploh ne.
7. Na bobnu filma in na magnetofonski vrviči morajo biti napisani podatki: naslov filma, ime kluba, skupine ali sekcije.
8. Zvok na magnetofonski vrviči mora biti posnet s hitrostjo 9,5 cm/sek. na bobnu ali kaseti pa mora biti označen tip magnetofona (eno, dvo ali štirikanalni).
9. Magnetofonski trakovi morajo imeti začetek in konec zaznamovan, in sicer začetek z zeleno, konec pa z rdečo barvo — ali pa zvočno napoved z odštevanjem. Na enem bobnu je lahko ozvočenje samo za en film.
10. Vsak film mora imeti na začetku in na koncu najmanj 1 m neposnetega traku.
11. Tehnično nepopolnih filmov ne bomo upoštevali.
12. Na festivalu bodo prikazani filmi, ki jih bo izbrala selekcijska komisija ali selektor.
13. Ocenjevalna žirija bo po posebnem pravilniku podelila nagrade v obliki plakete — petelinčka.
14. Žirija bo podelila tudi priložnostne nagrade:
 - tistim, ki sodelujejo na festivalu najbolj redno in prispevajo največ filmov;
 - za najboljši film na temo ob 30-letnici osvoboditve.
15. Organizator prevzame odgovornost za to, da bodo filmi očuvani in vrnjeni lastniku. Pridržuje si pravico, da bo nagrajene filme predvajal po festivalu v informativne namene. Filme bomo vrnilo lastnikom najkasneje v 30 dneh po končanem festivalu.
16. Prijave za filme pošljite najkasneje do 30. septembra 1975, na naslov: KINO SAVEZ HRVATSKE, Dalmatinska 12, 41000 Zagreb.

cepcije permanentnega izobraževanja potrebna povezanost pedagogike, psihologije, andragogike, sociologije, ekonomike in kibernetike.

Četrto poglavje: Implikacije in inicialni problemi, ki izhajajo iz koncepcije o permanentnem izobraževanju (naslov je lep primer, „esperanta“), je tisto, ki mi je dalo ideje za moje prihodnje delo in mi poišnilo pero v roke.

Najprej obravnava družbenopolitične in ekonomske implikacije: (Nov model politike izobraževanja, Uresničitev kulturne emancipacije, Izdelava sistema znanstvenih informacij, Intenzivnejše reševanje protislovij med zahtevami o permanentnem izobraževanju in ekonomsko močjo družbe), govori o nekaterih implikacijah pojmovanja permanentnega izobraževanja v odnosu do sistema izobraževanja ter o pedagoških in andragoških implikacijah.

Vso mojo pozornost je pritegnila tretja točka Izdelava sistema znanstvenih informacij.

V preteklosti je bilo zaradi počasnega splošnega razvoja neprimerno manj informacij kot danes. Zato ni bilo široke družbene potrebe po organiziranem prenašanju informacij, pa tudi znanosti so se šele osamosvajale. Danes pa se znanosti združujejo, zato je potrebna interdisciplinarnost, teamsko delo na vseh področjih in organiziran sistem znanstveno-tehničnih informacij. To pomeni, da je treba zbirati informacije, jih analitično in sintetično obdelovati ter oddirati v informativne sisteme, ki predstavljajo nove informacije. Filipovič pravi, da morata postati hitro informiranosti nerazdružljivi in bistveni del aktivnosti v izobraževanju.

Ker smo v zadnjih letih pričali hitrim spremembam tudi v šoli.

sodim, da je nujno nekaj storiti. Učitelj se ne utegne sam seznanjati z vsemi novimi knjigami, zato gredo mimo njega mnoga znanstvena spoznanja, pri svojem delu pa nehoti učinkuje konservativno in zaviralno. Ker pa se zaveda, da z informacijami ni na tekočem, dobiva kompleks manjvrednosti, otarpeva ali pa celo beži iz prosvetnih vrst. — Prešinila me je misel in živa želja, da bi po končanem študiju prevzela sicer obsežno in odgovorno, toda zame na moč mikavno snovanje organiziranega sistema znanstvenih informacij v malem. Imam na črt, vendar se mi zdi še prezgodaj, da bi prikazovala podrobnosti, ker je treba še veliko prebrati, razmišljati in se z marsikom posvetovati. Učitelje bi rada dejavno zaposlila s svojim delom in jim dokazala, da še ni prepozno, in da se da tudi v skopo odmerjenem času z voljo marsikaj doseči. Njihova dejavnost bi bila hkrati tudi neke vrste praksa, ki naj bi jo prenašali v razredu na učence.

Prepričana sem, da bi se učiteljski kolektiv počasi ogreval za moje ideje, ker bi kmalu spoznal, da je intenzivno izobraževanje ključ do samozavesti, znanstvenega pogleda na svet in ustvarjalnosti.

Koristno bi bilo, če bi kdo prevedel Filipovičovo knjigo (*Permanentno izobraževanje*) v slovenski jezik. Ugotovila sem namreč, da so vsaj na oddelku za pedagogiko študentje iz drugih republik glede literature na boljšem kot slovenski študentje, saj imajo v svojem jeziku že vso literaturo, mi pa je imamo v slovenščini le polovico.

VIDA VARGA,
absolventka
filozofske fakultete,
oddelek za pedagogiko

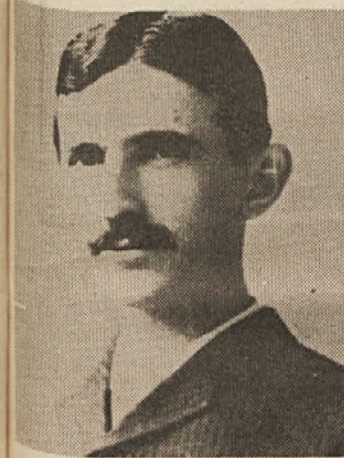
Kultura

120-letnica rojstva Nikola Tesle

Da ne bo pozabljeno

Prihodnje leto bo minilo 120 let, odkar se je rodil Nikola Tesla, eden največjih genijev na področju tehnike. Njegovo velikansko delo je vgrajeno v temelje sodobne civilizacije, toda kljub temu niti pri nas niti v svetu še ne pripisujejo njegovi osebnosti tistega pomena, ki ji gre. Naj jo torej znova ovednoti prihajajoča obletnica!

Nikola Tesla je bil rojen 10. julija 1856 v vasi Smiljan pri Gospiću v Liki. Zato sta k proslavljanju obletnice njegovega rojstva spodbudila prav skupščina občine Gospić in muzej Like v Gospiću. Skupščina je imenovala iniciativni odbor za proslavo, ugoslovanska akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu pa organizacijski odbor. Za pokrovitelja proslave je predlagan predsednik Tito. V častnem odboru bodo najbolj znani jugoslovanski družbenopolitični, znanstveni in kulturni delavci iz vse Jugoslavije. Za predsednika tega odbora je predlagan Jakov Blažević, predsednik predsedstva SR Hrvaške. Proslava bo imela izrazito jugoslovanski značaj. V njej bodo sodelovale številne znanstvene, kulturne in prosvetne ustanove in delovne organizacije, ki nosijo Teslino ime.

Tesle v Smiljanu. Na zboru naj bi podeljevali najboljšim tekmovalcem z raznih področij znanosti in tehnike nagrade „Nikola Tesla“ in naziv „Teslovec“.

Številna znanstvena dela Nikola Tesle, razni izumi in zamisli — nekatere od teh še vedno niso uresničene, čeprav je znanost potrdila, da so pravilne — bodo predmet znanstvenega simpozija Nikola Tesle. Predvidevajo, da bo prvi tak simpozij prihodnje leto, postal pa naj bi tradicionalna prireditev, ki bi jo pripravili na vsaka tri leta. Na simpoziju naj bi sodelovali znanstveniki vsega sveta, s področij, ki jih je s svojim delom spodbujal in bogatil Nikola Tesla.

Na temelju obsežne dokumentacije o Tesli in po zgodbi, ki sta jo napisala režiser Krsto Papić in književnik Ivo Brešan, bo podjetje Jadran Film skupaj z ameriško družbo „Westinghouse Co.“ posnelo film o našem velikem znanstveniku.

Obletnico Nikola Tesle bo proslavila tudi Amerika. Ob 200-letnici obstoja ZDA (leta 1976) bodo namreč Nikola Tesla uvrstili med dvanajstoroč največjih ameriških izumiteljev in med 50 največjih osebnosti v zgodovini ZDA.

Za uresničitev navedenega obsežnega programa bo potrebno okrog 18 milijonov din. Ni še natančno določeno, kdo bo dal ta denar. Osnovni polog bo dala skupščina SR Hrvaške, k temu naj bi prispevali še zvezni izvršni svet in izvršni sveti drugih republik in pokrajin, saj je izrazito jugoslovanska. Denar bodo darovala tudi elektrogospodarska podjetja vse države, velike delovne organizacije, ki nosijo Teslino ime ter liške občine. Organizacijski odbor bo prosil za pomoč tudi tuje družbe, za katere je Tesla delal in ki sedaj neposredno uporabljajo izume.

ANTE BEŽEN

FILOZOFI O TELESNI KULTURI

Šport je lahko sodobnemu človeku ena od oblik notranje sprostitve. Morda se bo človek prav prek športa približal skladnosti telesa in duha, skladnosti, ki jo je poznal in znal oceniti že antični svet.

Ciril Murnik

Športna dejavnost sprošča človekovo duševno napetost. Z njo po posredni poti pozitivno, zdravo razrešujemo notranja nasprotja.

Jožica Vovk

Misli

Šport krepi organizem, podaljšuje vitalnost, utrjuje voljo in sprošča. Športna dejavnost zmanjšuje negativne posledice različnih kriz, vzgaja značaj, plemenitost, požrtvovalnost in vzajemnost.

Franc Lampič

Naravne oblike telesne kulture so nasprotna utež velikomestnemu načinu življenja. Omogočajo stik z naravo, oblikujejo skladnost med telesom in zavestjo ter estetsko prostorski občutek.

Jaka Kralj

Civilizacija podpira lenobo in odtuja človeka od naravnega načina življenja. Fizično delo in šport vračata telesu tiste funkcije, ki so pomembne za življenje. Množični šport je edina možnost za ohranjanje človekovega duhovnega zdravja.

dr. Franc Jeman

Zmeren šport je koristen. Moti pa me pasivno, vendar skoraj fanatično spremljanje tekmovanj. Že učenci preveč berejo o tekmovanjih, gledajo jih po televiziji, premalo pa se sami ukvarjajo s športom.

Nada Bajc

Oživljena lepota otroških spominov

Prodaja košev, olje, Polde Mihelič

V galeriji Prešernove hiše v Kranju je do 2. oktobra odprta razstava slikarja in likovnega pedagoga, gorenjskega rojaka, Polde Miheliča. Znan je predvsem doma po svojih samostojnih in skupinskih razstavah, razstavljal pa je tudi v tujini. Slikar živi in dela v Litiji.

Ob njegovih platnih, pretežno zamolklih barv, osveženih z živimi barvnimi utrinki, se nam zazdi, kot da bi iz starega albuma oživel iskreni otroški spomini na vaško okolje, kjer je dorasčal. Okolje, ki je danes le še daljna preteklost.

Z njegovih del, kjer se hišice zgovornih „obrazov“ stiskajo druga k drugi, kjer drevesa spominjajo na zgarane, žilave roke, kjer je življenje ena sama strma pot v breg, zaveje do nas vonj po sivki in zrelih jabolkih... Slikarjev otožni klic zbudi vaški zvon in hrepenenje. Začutimo lepoto zemlje — edine matere, ki nikoli ne umre. To je lepota na Miheličev način.

TEA DOMINKO

Jezik likovnih vrednot

Likovni pedagog Silvo Prelog

Silvo Prelog je bil rojen 16. decembra leta 1932 v Borec pri Ljutomeru. Končal je pedagoško akademijo v Mariboru (tehnični pouk — fizika). Zaposlen je na posebni osnovni šoli v Ljutomeru kot likovni pedagog. Sodeloval je na I. slikarski koloniji amaterjev v Seliščih. Doslej je sodeloval na 30 razstavah in žrel priznanja na III. grafičnem bienalu pionirjev Jugoslavije v Kostanjevici na Krki l. 1973, na razstavi ob 700-letnici Ormoža ter na 6. in 7. razstavi otroških likovnih del v Sošanju.

Letos je imel samostojno razstavo v Račencih. Ob pregledu

tega dela ne moremo mimo prijetnega spoznanja, da v krogih likovnikov samorastnikov z njihovimi snovanji s konvencionalno vsebino in formalnimi realističnimi ali postimpresionističnimi oblikovnimi spoznanji delujejo tudi posamezniki, ki so z likovno interpretacijo segli globlje: razmišljajo o sodobnem komuniciranju v svetu reklame, porabništva, razmišljajo o takem likovnem mediju, ki polagoma prodira v zavest današnjega človeka.

Kolaži Silva Preloga so likovna govornica, ki jo spočetka nelikovniki težje dojemajo, deluje pa neizpodbitno. To je jezik likovnih vrednot — kompozicije, prostorskih rešitev, barvnih odnosov, kontrastov, ritmov, svetlobe — teme in podobno.

Razstavljeni dela dajejo slikarju nadaljnje možnosti v oblikovanju s sodobnimi materialnimi sredstvi. V svojih intimnih razsežnosti delujejo neposredno, sveže in v komunikacijskih razsežnostih živo.

VLADO POTOČNIK
akademski slikar spec.

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Drugače

Spremljanje umetniškega ustvarjanja zadnjih nekaj let pomeni svojevrsten napor, saj se produkcija umetniških del nenehno širi. Z umetnostjo se ukvarja že zelo veliko ljudi. Zdi se, da dosežani način in navada pisanja dnevnika ljudem ne zadoščata več. Veliko bolj kot pisanje spominov jih privablja optična podoba. Bolj določna je in najbliže temu, kar imenujemo stvarnost.

Vsak dan nastane na milijarde fotografij, ki pričajo o potrebi po dokumentiranju časa in ljudi neke dobe. Kdor gre na tuje, zagotovo vzame s seboj fotografski aparat. Milijarde optičnih spomina oddaja tudi televizija, ki pa je žal šele na začetku poti do kakovostnih, umetniško pretehtanih informacij.

Televizija ima že danes oblast nad svetom. Kot sredstvo množičnega obveščanja pa bo morala kmalu prislutiti kakovostnim dosežkom prav tako množičnega medija — umetniške grafike.

Vsako drugo leto se lahko na grafičnem bienalu v Ljubljani seznanimo z vrhunskimi dosežki grafične umetnosti v svetu. Ker je svetovno znani bienale v Benetkah ukinjen, je ljubljanska razstava toliko bolj koristna in pomembna. Imamo čudovito priložnost: v nekaj urah si lahko ogledamo številna dela, ki jih avtorji ocenjujejo kot umetnost.

Kaj omogoča grafični dejavnosti tolikšno množičnost? To so sredstva, ki so se zelo razbohotila: reproducirajo neverjetne potankosti, dajejo izredne možnosti različnih struktur tiskarskih rastrov in omogočajo zelo natančne odtise črtic, debelih kot desetina debeline las. Nekdaj spretnim rokam lesorezcev in bakrorezcev je priskočila na pomoč vsemogočna fotografija.

Ustvarjalec se počuti kot general. Sredstev, s katerimi lahko uniči sovražnika, je več kot dovolj. Toda spomnimo se na nekaj momentov, ki lahko postanejo ob tem občutku moči usodni. Prenekateri umetniki na razstavi so plod trdega dela umetnika z bogatimi tehnološkimi in tehničnimi izkušnjami. Zahtevnejši opazovalci lahko na razstavi takoj odberejo pomembnejše mojstre. Spoznavajo, kako je ustvarjalčevi zavesti dozorevala neka vizija, ki se ji je umetnik približeval v večlemem razvoju. Ti obiskovalci morda prav danes gledajo pred seboj umetnikov veliki dosežek (na primer Berberjev, Veličkovičev), spoznajo samoniklost nekaterih narodov (Urugvajca, Peruja), ki jih noben tehnološki dosežek in tehnična iznajdba ne spravia iz ustaljene pristne govornice. Doslej bolj civilizirani svet pa je pod vplivom poplave informacij postajal plitek v izražanju. Takim umetnikom preostane le še igra tehnike in tehnologije. Njihovo umetništvo dosega stopnjo televizijskega aranžerja ali mešalca slike. Prehitro so zadovoljni in pričakujejo, da bo njihovo tiskarsko virtuozno odtisnjeno delo želo priznanje.

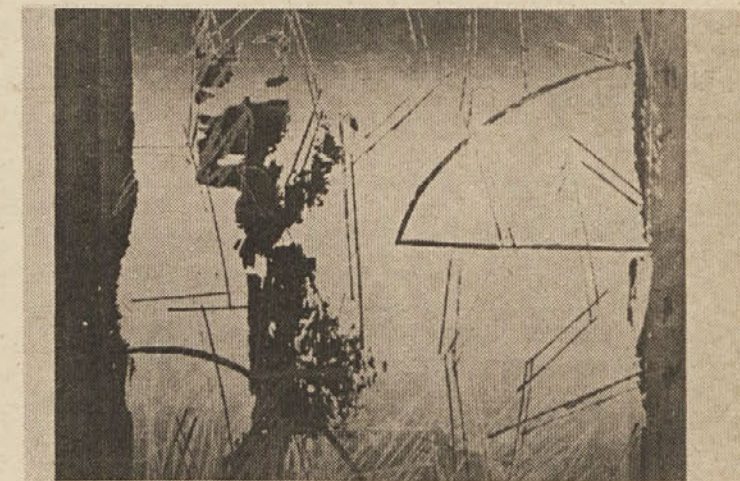
Včasih so nas veliki mojstri učili, da prinaša vsaka tehnika tudi zapeljive lahkotnosti, ki pa jih prav mojster ne sme uporabiti. Toda to so bili časi majhnih „skokov“ in napredkov prav v tehnološkem pogledu. Skoraj vsi umetniki so se ukvarjali z oljnim slikarstvom, grafikov je bilo malo, pri nas si jih lahko preštel na prste ene roke.

Ni še dolgo tega, ko smo o slikarjih govorili: ta ima roko, ta ima čudovito optiko.

Danes pa slišimo: ta ima odličnega tiskarja, ta ima doma celo tiskarno. Postopek grafične umetnine in njenega nastajanja se je vse bolj oddaljeval od avtorjevega rokopa. Grafik je postal samo še režiser v procesu odtiskovanja posnetkov po naravi (hiperrealizem) in kombinacij raznovrstnih možnosti uporabe rastrov.

Rokopis je zamenjal fotografski posnetek. Le na nekaterih delih še vidimo potezo risala ali slikarskega orodja. Orodje se je izpopolnilo in spremenilo. Spremenile so se tudi tiste najintimnejše vezi umetnika z umetniškim delom, ki so uteleševale njegovo neposredno bitnost v delu: osebnostne poteze, značaj in posebno razpoloženje v podoba, ki smo jih pri nekdanjih mojstrih zlahka prebrali. Hitro smo lahko odčitali slikarjev rokopis, ki nas je vodil skozi vse njegovo življenjsko delo. Današnji umetnik pa se je polastil vseh tehničnih in tehnoloških skrivnosti fotografije in tiskarstva. Povsem „z drugimi očmi“ gleda v svet in prihodnost svojega umetništva.

IGOR PLEŠKO

Kompozicija, 1973, barvna litografija, John Walker. Delo manifestira vse odlike sodobnih grafičnih dosežkov. Pretehtani toni odnosi, preudarjena kompozicija, odlično izvedeni prehodi in kontrasti ter usklajene barve kažejo, da je avtor Kompozicije izredno občutljiva umetniška osebnost. To pa še ne zagotavlja, da bo slika vsakogar navdušila. Je kriva abstraktnost?

IZBERITE MED NOVIMI KNJIGAMI

Saint — John Perse

Zbrane pesnitve

V prevodu Slavka Kumra smo dobili knjigo pesnitev francosko piščoega pesnika, ki se je rodil in otroštvo preživel na otočju Guadaloupe med Malini Antili in Mehškim zalivom. Ta svet in otroštvo samo — ki predstavlja tudi poseben cikel njegovih pesmi — sta zapustila očarljivo živo in v življenje verujočo silo v vsem njegovem življenju (zdaj ima 87 let) in dehu. Prevajalec je povedal, da ga imenujejo v svetu „kralja zemlje“, po njegovih pesmih pa bi ga prav tako lahko imenovali kralja morja in vetrov. In z enako pravico — otroka zemlje, morja in vetrov.

Pesmi so — od najzgodnejših, ki jih je napisal pri sedemnajstih letih, do tistih, ki jih je napisal sedemdesetleten — pisane v zanosno slovesnem tonu, s slikovitimi, često presenetljivimi primerami in s silovito močjo.

... Tesne so ladje, tesno naše ležišče.
Brezmejna širjava voda, še širše naše cesarstvo
V zaprtih sobah poželenja.

Pesnik je prejel mnogo nagrad — tudi Nobelovo leta 1960. Besede s tiskovne konference Državne založbe Slovenije: „Take knjige so praznik poezije!“

N. MAURER

Beno Župančič

Grmada

„Grmada“, novi roman Bena Župančiča, se navezuje na prejšnji roman „Golobnjak“, v slogovno-kompozicijskem, ne pa tudi v vsebinsko tematičnem pogledu. Gre za nizanje različnih časovnih plasti ne glede na kronologijo; pisatelj obravnava vojni in povojni čas z različnih vidikov, skozi doživljajske izkušnje oseb. Tudi sedaj ne želi in ne zmore spoznanj dokončno prikazati; bližji mu je relativizem, skozi fragmentarnost lahko poda opazovanja z več vidikov. Prav različna časovna sečišča ustvarjajo v romanu „Grmada“ svojevrstno ozračje, vse od vračanja v otroštvo pa do vzročnega povezovanja preteklosti s sedanostjo in pristnega vživljanja v človeka ter v njegov, navzven često nevidni svet in spore. Benu Župančiču tudi tu ne gre za fabulativno pripoved, čeprav bi mogli reči, da gre vsaj deloma za ljubezenski roman. S tem pa bi seveda osiromašili razpon, ki ga pisatelj zaobjame z vrsto asociacij, drobnih dogajanj, spominjanj, pretrganih odlomkov iz življenja oseb. Pa vendarle zgradi ta mozaik časovnih, vsebinskih delcev v moderno zaokroženo romanopisno celoto. Tudi dramski dialog je eno izmed slogovnih izrazil. Notranji svet se v romanu zrcali v dogajanjih in znotraj psiholoških premis oseb. Pred nami je zgodba o zgodbi, da bi pisatelj razveljavil potezo vsevednega umetnika. Vzrok pisateljeve vsebinske angažiranosti ni le v motiviki (člani OF, partizanstvo, povojni čas), marveč zlasti v zmožnosti oživljanja posameznih likov in dogodkov. Ob kopicah problemov, ki jih je pisatelj organsko vključeval v roman, je prav gotovo odigralo svojo vlogo izkustveno ozadje. Gre mu za pristen odsev nekega širšega časovnega razdobja. Problematiki v prid bi bilo, če bi jo povsod izostril in nadrobneje obdelal. Tudi esejističnih prehodov ne manjka, napetosti dogajanja pa očitno hote zabrisati. „Grmada“ je roman, vreden branja in premišljanja. Knjigo je opremil Cveto Jeraša.

Danilo Lokar

Zagata ni zagata

V romansiranih novelah Julij in Sinčeta ter Zagata ni zagata, ki ju je izdala Cankarjeva založba v zbirki Bela krizantema, se zopet srečamo z mladostno svežo, čustveno razmišljujočo in neposredno lepoto Lokarjeve proze.

Zgodbi imata precej skupnih potez: v obeh je opisano neko življenjsko obdobje dejavnosti. V prvi zgodbi so to poslovni uspehi in neuspehi polbratov Julija in Sinčeta — v to pripoved pa so vpleteni tudi odlomki iz njenega čustvenega, ljubezenskega doživljanja. Druga, precej daljša zgodba je zbir dogodkov in trenutkov iz življenja slikarja Loviža. Ta zgodba je mnogo bolj celostna od prve, bogata spoznanj o trnovi umetniškovi poti, razkrivajoča ustvarjalčev notranji svet, duševno stisko in nemir iskanja, željo po nenehnem razvoju in napredovanju. To željo zavirajo potrebe vsakdanjosti, slikanje „po naročilu“, ki kljub slavi in priznanju ne prinaša zadovoljstva. Solanje, iskanje dela, srečanje z umetniki in ljubeznijo — vse to so le detajli, ki se združijo v mozaik pričevanj o času in ljudeh. Poglavitno ostaja razmišljanje o odnosu do sveta in življenja, notranje doživljanje junaka, ki ga pisatelj opisuje.

To, trinajsto delo Danila Lokarja popolnjuje bibliografija o njegovem delu, ki jo je sestavil Marijan Breclj. Dobrodošla bo zlasti učiteljem, ki bodo v njej našli vse podatke, potrebne za predstavitev Lokarjeve ustvarjalnosti in njegove pomembnosti v slovenski literaturi.

M. K.

Pisana njiva

Tak je naslov literarne priloge „Kmečkega glasa“. Izhaja že več let. Iz skromnih začetkov ustvarjalcev — kmečkih bralcev in drugih sodelavcev se je v nekaj letih toliko razvila, da je izšla samostojna knjiga najboljših objavljenih črtic pod skupnim naslovom „Pisana njiva“.

Večina vsebin je zajetih iz kmečkega sveta; vse pa obravnava življenje preprostih delovnih ljudi, nemalokrat prevaranih in zapostavljenih, a vendarle trdoživih. Med avtorji zasledimo že poznana, pa tudi povsem nova imena. Črtice so kot pisan kalejdoskop življenja. Vsem je dokaj skupna modrost preprostega človeka: življenje se ne ravna po naših željah — vendar zato ne smemo obupati. Vztrajnost rodi uspeh.

V knjigi je 33 črtic, ki jih je napisalo 30 avtorjev. Njihova starost: od 18 pa do 70 let. Res „Pisana njiva“.

N. M.

Telesna vzgoja za višje razrede osnovnih šol

Zadnji priročnik za uspešnejše izvajanje telesne vzgoje v višjih razredih osemletke smo dobili na Slovenskem že pred trinajstimi leti. Ta priročnik je seveda že zdavnaj pošel. Nastalo praznino na tem področju je zdaj zapolnil Stanislav Sluga s knjigo Telesna vzgoja za višje razrede osnovne šole. Avtor je razdelil svojo skrbno zasnovano delo v 16 poglavij. V prvi govori o okvirnem načrtu za telesno vzgojo v višjih razredih osnovne šole ter o izdelavi podrobnejšega načrta za to dejavnost ter daje navodila za pisno pripravo na vadbeno uro. Veliko pozornost posveča hoji kot pomembni vsakodnevni telesni vaji in poudarja potrebo po intenzifikaciji vadbe pri urah telesne vzgoje. Natančno je obdelano poglavje gimnastičnih vaj. Osrednji del knjige zajema gradivo za telesno vzgojo za vsak razred višje osnovne šole. Pri športnih igrah se omeji na najbolj prikladne za to starostno stopnjo, t.j. na košarko, roketno, nogomet in odbojko. Knjigo sklepajo poglavja o tekmovanjih in športnih dnevih, o taborenju, telesnovzgojnem kartonu ter o šolskih športnih društvih. Opremljena je s številnimi nazornimi skicami ter s kratkim seznamom uporabljene strokovne literature. Izdala jo je založba Mladinska knjiga; cena 99 din.

Ista založba že pripravlja temeljito predelano in izpopolnjeno Teorijo telesne vzgoje in športnega tekmovanja. Knjiga bo delo znanega slovenskega športnega strokovnjaka, prof. VSTK Draga Ulage. Izšla bo leta 1976.

V. T. ARHAR

Zelo bister učenec

Knjižica s tem naslovom je rezultat usklajenih prizadevanj dveh slovenskih avtorjev: Zorana Jelena in Janeza Svetine. V njej sta na kratko podala glavne ugotovitve — izhajajoče iz ustreznih antropoloških znanosti — o tem, kateri otroci sodijo med bistre, odkod izvira velika bistrost teh otrok, kakšne so njihove osebnostne značilnosti, kaj lahko iz njih postane, kako jih odkrijemo ter kako je treba ravnati z njimi, da bodo postali koristni člani naše samoupravne socialistične družbe.

Res je namreč, da je teh izjemnih otrok v celotni populaciji tem manj, čim bolj bistri so. Če računamo, da imamo Slovenci v vseh osnovnih šolah naše republike okoli 250.000 otrok, je med temi manj kot 1/4 bistrih, le 1/10 zelo bistrih, 1/100 umsko nadarjenih ter manj kot 10, morda pa celo samo 2 do 5 umsko izjemno nadarjenih. Največ lahko stori za bistro otroke in mladino šola (od vzgojnovarstvenih zavodov, male in osnovne šole do srednjih, višjih in visokih šol), ki ima tudi največ možnosti za njihovo pravilno odkrivanje, vodenje in usmerjanje. To pomembno nalogo pa bo naše šolstvo lahko uspešno opravljalo le ob nenehni in načrtni pomoči vse naše družbe, saj je na tem področju, to je na področju vzgajanja in šolanja bistrih otrok in mladine, še marsikaj nedorečnega, nepripravljenega in sistemsko nerešenega. Čaka nas torej še precej nujnega dela, ki ga bo treba v prid bistrih otrokom in v korist naše skupnosti opraviti čimprej ter ga uresničiti v vsakdanji (šolski) praksi. Knjižico, ki naj bi jo temeljito prebrali vsi poklicni vzgojitelji pa tudi starši, je v zbirki Pota do učenca izdala založba Mladinska knjiga. Cena: 32 din.

V. T. ARHAR

Pouk zdravstvenega izobraževanja v šolah

Zdravstvena vzgoja človeka se začne že ob njegovem rojstvu. Z njo vplivamo na pozitivno spremembo človekovega vedenja. Kasneje se tej vzgoji pridruži še zdravstveno izobraževanje; človeku dajemo ustrezen zdravstveni poduk in potrebne strokovne informacije, da bi si lahko kar najbolj ohranil zdravje. Zdravstvena vzgoja in zdravstveno izobraževanje se dopolnjujeta. Zdravstvena služba pa vseh obsežnih nalog, ki ji jih nalagata zdravstvena vzgoja in izobraževanje, ne zmore opravljati. Pri tem ji mora pomagati tudi šola. V srbskem prevodu je izšla knjiga NASTAVA ZDRAVSTVENOG OBRAZOVANJA U ŠKOLAMA (v izvorniku: Health Teaching in Schools). Avtor knjige je Ruth E. Graut. V tej obsežni, nad 300 strani obsegajoči in primerno ilustrirani knjigi je zlasti temeljito obdelano vprašanje izboljšanja zdravstvenega vedenja otrok in mladine, pa tudi zdravstvenih razmer v družini, šoli in širši skupnosti. Ob tem je zlasti prikazana vloga šole kot sestavnega dela skupnosti in pouk zdravstvenega izobraževanja kot sestavnega dela učnega načrta. Zaradi boljšega pregleda nad vsebino je knjiga opremljena z imenskimi in predmetnim kazalom. Knjiga je napisana kot priročnik za učitelje na osnovnih in srednjih šolah; založil jo je Beogradski izdavaško-grafički zavod. Stane 50 dinarjev.

V. T. ARHAR

Pedagoško izobraževanje staršev in vzgoja mladine

Sarajevski Zavod za izdavanje udžbenika je izdal drobno knjižico PEDAGOŠKO OBRAZOVANJE RODITELJA I VASPITANJE OMLADINE, ki so jo napisali profesorji H. Muratbegović, V. Erceg in M. Zukanović. Knjižica vsebuje pregled in vsebino tem o vseh

Nove strokovne knjige

Pri založbi Školska knjiga, Zagreb, Masarikova 2 so izšle tele knjige:

- Zoran Bujas: Uvod v metode eksperimentalne psihologije. 2., dop. izd.
- Ingelborg Tschinkel: Vježbe za intelektualni i odgojni razvoj djeteta.
- Gustave Choquet: Nastava geometrije.

Pri založbi Pedagoško književni zbor, Zagreb, Trg maršala Tita 4: — Marksistička idejnost u odgojno — obrazovnom procesu.

Pri založbi Svjetlost, Sarajevo, Radojke Lakić 3:

- Marija Tabaković: Planiranje nastave poznavanja prirode i bido-gije u osnovnoj školi.

pomembnejših problemih pri vzgoji otrok od predšolske dobe do 15. leta starosti, ki naj bi jih obravnavali na predavanjih za starše. Nato podaja pregled in vsebino vseh aktualnih tem predavanj, ustreznih za mladino od 15. do 25. leta starosti — od zdravstvene problematike do družbenopolitične vzgoje prihodnjih samoupravljalcev. Ob poglavjih so krajsi sezname poljudne, toda strokovno napisane literature s področja zdravstva, pedagogike, psihologije in sorodnih znanosti. Knjižica stane 15 dinarjev.

V. T. ARHAR

Psihologija nakupovanja in prodajanja blaga

Sodobno življenje terja sodobno trgovino, poslovna psihologija, ki preučuje psihološke zakonitosti v procesu prodajanja in nakupovanja blaga, pa je posebna veja ali disciplina uporabne psihologije. Ena izmed knjig, ki obdeluje tovrstno problematiko, je PSIHOLGIJA KUPOVANJA I PRODAJE ROBE. Kot učbenik za šole za visoko kvalificirane delavce v trgovini jo je napisal Milutin Korčmaroš, izdala pa založniška hiša Školska knjiga v Zagrebu. Knjiga ima dva dela. Prvi zajema temelje obče psihologije, drugi pa poglavja iz psihologije prodajanja in kupovanja blaga (psihologija kupovanja blaga, motivi kupovanja, psihologija prodajanja, proces prodajanja in psihologija dela, osnove psihologije ekonomske prodaje, psihologija vodenja in delo poslovođe). Dodan je tudi ustrezen krajsi seznam domače in tuje strokovne literature. Knjiga stane 40 dinarjev.

V. T. ARHAR

Matematične in kibernetične metode v pedagogiki

Znana je misel Karla Marxa, da lahko neka znanost doseže popolnost le tedaj, če pri obdelavi problemov na svojem področju lahko uporablja matematične metode. Pedagoška znanost pa je v svojem razvoju danes že dosegla stopnjo, da uporablja te, pa tudi kibernetične metode. Sovjetski avtor L. B. Itel'son je v knjigi MATEMATIČKE I KIBERNETIČKE METODE U PEDAGOGIJI (v srbskem prevodu N. Savića) prikazal, kakšni razlogi terjajo nujno aplikacijo matematičnih in kibernetičnih metod pri proučevanju objektivnih zakonitosti pedagoških procesov, v čem je bistvo in kakšna je vsebina teh metod. Itel'son govori tudi o pogojih in mejah njihove aplikacije pri raziskovanju pojavov ter procesov izobraževanja in vzgajanja, o konkretnih poteh za njihovo aplikacijo pri proučevanju pedagoških pojavov in praktičnih možnosti, ki jih te metode dajejo za izboljšanje učnovzgojne prakse. Knjiga je opremljena z izbranim seznamom strokovne literature, izšla pa je v zbirki Savremena nastava. Izdal jo je Jugoslovanski zavod za proučevanje školskih i prosvetnih pitanja v Beogradu. Stane 22 dinarjev.

V. T. ARHAR

Jaroslav Stoviček

Tudi slepi vidijo

Najraje beremo malce napete, nenavadne in čustveno pretresljive zgodbe. Pritegnejo nas, obogatijo, preženejo občutek samotnosti, olajšajo naše trpljenje — s pripovedovanjem o tujem, preživetem in premaganem trpljenju. Čeprav smo sebi in piscu kaj radi toliko krivični, da po končanem branju beremo: — Preveč nenavadno. Kaj takega se v življenju ne dogaja. — Seveda se. Še bolj nenavadne zgodbe so. Le da smo jih vajeni spremljati v rubrikah nesreč, kriminalnih kronik ali pa v iskrecih člankih o nenadoma odkritih umetnikih.

Knjige Jaroslava Stovička (tri imamo v prevodu, saj piše ta pisatelj iz Leskovca v srbohrvaščini) so nenavadne tako po situacijah kot po krajih dogajanja. Imajo pa skupno noto: toplo čustvo do človeka, osrečujočo moč lepote in neskaljeno mero poštenosti. „Tudi slepi vidijo“: zgodba o slepem kiparju, ki ustvari svoj čudovite kipe po postavi redovnice Almirne. Ta mu streže. Ljubi ga kot ljubi on njo. Kipar z razstavo uspe. Pot ga vodi v svet. Njegov izključilo iz samostana — ker je bila model. Da je rodila sinka in da je ona tista slovita pianistka, ki jo je poslušal na enem izmed koncertov, zve kipar šele ob njeni smrti. Zgodba se dogaja pretežno v Parizu — lahko pa bi se tudi kje drugje. Ljudje povsod stremimo k uspehom, za ljubeznijo, za srečo. In često trpimo.

N. M.

Erna Starovasnik

Odločilno leto

„Odločilno leto“ je pripoved o kmetiji, kjer snaha po krivični obsodi moževo sestro, da ji je ukradla denar. Dekle tega ne prenesa in pobegne k stari teti, od tam pa v mesto, v službo. Kdor je priden, si hitro najde posel. Čas je tekel. Anika se je ob praznikih vračala k teti in se srečavala s Stefanom, ki je delal kot hlapec na njegovem gruntu. Razumela sta se tedaj ob težkem delu — razumela sta se tudi zdaj, ko sta se srečala. Drugi, premožnejši, so ju bil obsodili na samoto. Onadva pa sta si ustvarila prijeten dom — trdim delom in vztrajnostjo.

„Plačani račun“ obsega drugi del knjige. Živo, vseče narisan bajtarski domovi na pobočjih med Bočem in Pohorjem. Nekdanji viničarije, kjer zdaj prebivajo ostareli ljudje. Naključnemu obiskovalcu se zdijo kot zatočišča miru — v resnici pa tudi tu potekajo drame človeških usod, kot vsepovsod. Za slednjega je njegovo življenje najpomembnejše. Če je še tako majhno in ubogo — njegovo edino je. Tako je bilo tudi v bajtarjema Agato in Jakobom. Oba sta vmešala Korel. Potem so se stekli v tisti revščini in majhni koči, kjer ni kam ubežati. Jakob je podlegel. Preostala dva sta zažgala kmetijo, da se skrije zločin. A zločin je zločin in navadno uniči tudi svoje starše. Oba, Korel in Agata sta nesrečno končala. Ni mogoče drugače. Računi morajo biti plačani.

Način pisanja je strnjen, pretresljiv.

Ne samo film, tudi televizija

Kako je s filmsko vzgojo, ki poteka v osnovnih in srednjih šolah kot sestavni del fakultativnega ali obveznega programa? Ugotovimo lahko, da so filmskovzgojni delavci pri ZKPOS v več kot desetletnem delu poskrbeli za temelje filmskovzgojne vsebine, nujno potrebne za izobraževanje učencev na tem področju. Kako uspešno je bilo to delo, bi pokazale šele temeljite raziskave. Prav gotovo pa ne bi smeli dvomiti v to, češ ali je tako delo potrebno. Ze zdaj namreč vemo, da je med odjemalci filmske kulture (ali nekulture!) največ mladine. Ob temeljni preobrazbi našega šolstva bi morali to prav gotovo upoštevati ter z razumevanjem in na podlagi izkušenj pomagati razvijati filmskovzgojno delo v našem šolstvu.

Mladina pa ne sprejema le ponujenega kinematografskega blaga, ampak gleda tudi televi-

zijski program. Bolj kot odrasli.

Odrasli z nasmeškom opazujemo, kako se mladi navdušujejo za stripe in popevke. Nenedoma ugotovimo, da je glede uporabe množičnih sredstev komuniciranja med „mladimi“ in „stari“ vendarle precejšnja razlika. „Stari“ grede le malokrat v kino, film je mnogim še vedno predvsem zabava. Tudi nekateri razgledani izobraženci ne priznavajo filma za umetnost. V nasprotju s tem pa mladi obožujejo film, se nanj mnogo bolj navežejo kot denimo na knjigo ali opero. Mnogo več vedo o filmu kot odrasli — vsaj tisti del mladine, ki pojmuje film kot umetniško zvrst, ki izobražuje in bogati.

Televizija ima drugačen radij. Množičen (v Sloveniji) in različen po vsebini. Množica informacij prek televizijskega zaslona učinkuje bolj kot bralne strani časnika. Vse od dnevnika do poplave reklam, pogovorov, poučnih filmov, šolskih in izobraževalnih ur, pa do izrazito zabavnih razvedrilnih prispevkov kroži v tedenskem televizijskem programu. Prav gotovo je spet mladi človek tisti, ki presedi ob televiziji dalj časa kot odrasli.

Kakor je bistveni namen filmskovzgojnega dela mladega človeka usposobiti, da si pridobi zmožnosti kritičnega presojanja in doživljanja filmske umetnosti (pri čemer postane plaža nezaželeno blago!), tako želimo pri drugih avdiovizualnih sredstvih doseči, da bi mladi dojeli posebnosti in naravo posamez-

ni medijev. Mladega človeka želimo usposobiti, da bo znal presojačo sprejemati in kritično vrednotiti. Vera Horvat-Pintarič je s tem v zvezi dejala: „Prav informacijska in komunikacijska revolucija nenehno spreminja svet, ki v njem živimo. Problemi medčloveške komunikacije, ob brezštevilnih možnostih, so povsem novi in edinstveni v zgodovini medčloveških vezi.“ In še besede enega izmed socioloških proučevalcev TV medija: „Slika se želi potrditi v družbi, v kateri je nastala. Zato želimo snemati različna delovanja te družbe.“ Prav v tem (in še čem) je jedro spoznanja in vrednotenja ne le za televizijo, pač pa tudi za druga avdiovizualna sredstva. Dovolj poudarjena je vloga samoupravljalca: ta naj bo ne le prejemnik (najširše pojmovanih) kulturnih dobrin, marveč hkrati sooblikovalec, soudeleženelec. To pa bo postala resnica šele, če bomo taka spoznanja dojeli in jih tudi uresničevali.

Nekaj nakazanih misli naj bi prispevalo k temeljitejšemu razmisleku in k čimprejšnji dejavnosti: klasično omejevanje na zgolj filmskovzgojno delo pomeni zatiskanje oči pred resnico, da imajo tudi druga avdiovizualna sredstva velik vpliv. Nikakor ne gre zmanjševati pomena filmskovzgojnega dela, niti ne zoževati tega območja (prej nasprotno), prav gotovo pa je nujno treba preseči dosedanj obseg. K temu nas silijo življenje. In če trdimo, da je za filmskovzgojno delo na voljo dovolj literature, lahko dodamo, da bi tudi o televiziji našli marsikaj napisanega. Eno je gotovo, če priznamo, da je o množičnih medijih komuniciranja treba govoriti, potem se moramo pač čimprej lotiti dela. Premišljeno, vsebinsko uravnano, po naših potrebah in zahtevah, saj gre za mnogo več kot zgolj za izobraževalni delež.

IGOR GEDRIH

Grlica

Zveza društev glasbenih pedagogov Slovenije je v šolskem letu 1974/75 izdala pet številčk revije za glasbeno vzgojo „Grlica“, letnik XVII. Prvi dve številki sta izšli v enem zvezku, naslednje tri pa v drugem. V knjižnem delu sta prikazana razvoj slovenskega mladinskega petja in pomen današnjega zborovskega dela. Revija obravnava predšolsko glasbeno vzgojo ter vlogo korepeticij v glasbenih šolah. Predstavlja pomembne slovenske glasbenike — slavljence in navaja novosti iz glasbeno knjižnega trga pri nas. V notnem delu je objavljenih 23 mladinskih zborovskih sklad sodobnih avtorjev.

Naslov uredništva in uprave: Grlica, 61001 Ljubljana, p. p. 600 (Vegova 7)

DUŠAN VODIŠEK

Literarna glasila srednjih šol

Začetek šolskega leta je; prve ure predavanj in prve preizkušnje znanja. Pa tudi prve samostojne dejavnosti učencev in dijakov. Za letošnje šolsko leto so se srednje šole, ki izdajajo svoja glasila, domenile, da se bodo srečale na gimnaziji v Kopru.

Lanski ZBORNIK — ki prinaša literarne in novinarske napotke ter najboljše prispevke srednješolskih glasil iz vse Slovenije — je v resnici kakovosten. Zajema večino področij, ki zanimajo mladega človeka. Ta širina zagoavlja tudi nadaljnjo možnost rasti.

Pobudniki prvega srečanja so bili dijaki gimnazije Šentvid v Ljubljani, ki že dvajset let izdajajo svoje glasilo Utrpi. Iz skromnih začetkov so se razvili v doslej najboljši slovenski srednješolski list. Njim in drugim srednješolcem želimo obilo delavnosti in vztrajnosti!

ŠOLSKI CENTER ZA BLAGOVNI PROMET,
Kranj, Župančičeva 22

razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto učitelja telesne vzgoje, P ali PRU
Nastop dela takoj!
Stanovanja ni.

Učiteljem in učencem

srednjih šol

V oktobru izide knjiga

Dr. Ivan Kristan

Samoupravljanje

Zavod za šolstvo SRS je knjigo odobril in jo priporočil kot gradivo za predmet samoupravljanja v vseh srednjih šolah.

Obseg knjige: približno 340 strani
Cena: 55 din

NAROČILA SPREJEMAJO VSE KNJIGARNE IN CANKARJEVA ZALOŽBA, KOPITARJEVA 2, 61000 LJUBLJANA.

Šola in kinoteka

Tam, kjer gre filmska vzgoja v šoli že svojo ustaljeno pot, največkrat izrabijo „domače predvajanje“ kratkih in dolgih filmov, ker je pač taka pot najprikladnejša, naravna in ne jemlje preveč časa. Ne kaže pa pozabiti, da lahko daje kinoteka v Ljubljani zelo veliko tega, kar je pri teoziji filma izrečeno, ni pa mogoče nazorno prikazati zato, ker si filma ne moremo sposoditi po običajni poti. Ob tej ugotovitvi naj opozorimo na kinoteko, ki daje s svojimi rednimi programi in s posebnimi sklenjenimi predstavi šolam posebne možnosti.

Nobena od umetnosti ni tako „časovna“ kot film (in televizija). Pri glasbi se srečujemo z Beethovnom in s Stravinskim, z Gallusom in Ramovžem. V galeriji je moč videti gotsko plastiko ali Miheliča, v literaturi segamo po Cervantesu in Brechtu, po Jurčiču, Kosovelu ali L. Kovačiču. Skratka, dela vseh avtorjev so dostopna brez težav. Drugače je pri filmu. Radij proizvodnje in distribucije filma je za gledalca utesnjen na približno deset ali celo manj let. Ko licenčno dovoljenje za predvajanje filma poteče, je edino kinoteka tista, ki sme vrteti film. Zoževanje radija filmske umetnosti ima sicer tudi pozitivno stran; sproti se seznanjanju z novejšimi filmi. To je prav gotovo pomembno, saj je film večplastno učinkujoče sredstvo, ki odseva zlasti svet sedanjosti, občuduje pa ga več ljudi kot umetnosti druge vrste. Kakor je simpatično, da pri umetniških filmih lahko sledimo sedanjemu trenutku in zlasti širini sodobnega sveta, pa to ne pomeni, da izpred deset let ne obstaja vrsta dobrih umetniških filmov, ki prepričljivo govorijo današnjemu človeku. Antologijski film je po svoji estetski vrednosti tako rekoč zunaj ožjega časa (nastanka in odmevnosti). Eisensteinova

„Križarka Potemkin“ spada med deset najboljših filmov, Chaplinov „Veliki diktator“ podaja svoje humanistično sporočilo kateremukoli času, ki pozna ta totalitarni režim. De Sicov neorealizem v „Čudežu v Milanu“ presega ožje prostorsko in časovno območje v socialni vsebini „Rašomon“ Kurosava je v svoji intimni usodi in človeški zadetosti več kot relativizirana resnica o nekem življenju — takih antologijskih primerov bi lahko našli še veliko, od nemega filma dalje. Tudi v jugoslovanski proizvodnji. Toda kakor hitro bi hoteli tak „zgodovinsko“ oddaljeni film vključiti v predvajanje šolske filmske vzgojne dejavnosti, bi naleteli na zid. Takega filma si ni mogoče sposoditi — licenca je že zdavnaj potekla. Le kinoteka lahko odpre svoj izjemno bogat filmski arhiv in v svoji dvorani na željo šole prikaže film. To pa so izjemne možnosti, ki jih žal premalo uporabljamo. Naj bodo razlogi taki ali drugačni, vendar kaže nanje opozoriti na te možnosti, ki navsezadnje niso dosegljive le ljubljanskim šolam. Ekskurzijo v Ljubljano je mogoče uskladiti z zaželeno predstavo v kinoteki. Ne gre za propagando v prid kinoteki, marveč za opozorilo na koristno, stvarno možnost, za katero mnogi niti ne vedo. Prav in razumljivo je, da skušamo pri filmskovzgojnem delu delovati predvsem „doma“ in izbirati tekoče, sodobne filme. Vendar bi bilo zamujeno, ko ne bi bili izrabili možnosti ogleda vsaj nekaterih antologijskih umetnin, pa čeprav gre za izjemno posredovanje. Pot od šole do kinoteka je torej le vprašanje dobre volje in spoznanja o odprti možnosti. Hkrati pa je treba pretehtati povsem praktična, koristna dejstva tako za filmskovzgojnega delavca kot za učence.

IGOR GEDRIH

KOMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJA TER KADROVSKA VPRAŠANJA SKUPŠČINE OBČINE SLOVENSKA BISTRICA

razpisuje delovno mesto

RAVNATELJA osnovne šole Pohorskega bataljona Oplotnica Pogoji: za ravnatelja šole je lahko imenovan, kdor poleg pogojev, določenih v zakonu o osnovni šoli, izpolnjuje še tele:
— da ima opravljen strokovni izpit
— da ima nad 10 let vzgojnoizobraževalne prakse v šoli
— da se odlikuje v pedagoško organizacijskem delu
— da ima moralnopolitične vrline in da je aktiven družbenopolitični delavec.

Decembra bo v Oplotnici na voljo družinsko stanovanje.

Kandidati naj pošljejo vloge z življenjepisom, navedbo podatkov o dosedanjem delu in dokazili o strokovni izobrazbi komisiji za volitve in imenovanja ter kadrovska vprašanja skupščine občine Slovenska Bistrica v 15 dneh po objavi razpisa.

Komisija za razpis prostih delovnih mest pri delovni skupnosti OSNOVNE ŠOLE RAZKRIZJE

razpisuje za nedoločen delovni čas prosto delovno mesto učitelja za podaljšano bivanje, U ali PRU.

Nastop službe takoj.
Stanovanje zagotovljeno.

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD JESENICE

razpisuje dve prosti delovni mesti strokovnih delavcev v šolski svetovalni enoti skupnih služb za nedoločen čas s polno zaposlitvijo, in sicer:

- delovno mesto šolskega pedagoga
POGOJ: visoka izobrazba — filozofska fakulteta II. stopnja — pedagogika in 2 leti delovnih izkušenj v šolstvu;
- delovno mesto šolskega psihologa
POGOJ: visoka izobrazba — filozofska fakulteta II. stopnja — psihologija in 2 leti delovnih izkušenj v šolstvu.

Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Stanovanj ni.

Kandidati naj pošljejo prijave na naslov:
VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD JESENICE
64270 JESENICE, Tomšičeva št. 5 p. p. 4.

Pogovor o prometni vzgoji in prometni varnosti otrok

Prometna vzgoja na šolah je predmet, ki si šele utira pot. V mnogih primerih pomeni varnost življenja naših otrok. Govorimo o predšolskih in šolskih otrocih. Z naraščanjem prometa postaja prometna vzgoja vse bolj resnična vzgoja za življenje.

Zato da bi prosvetne delavce še posebej opozorili na ta predmet, smo povabili k pogovoru v naše uredništvo tovariše: Draga Suhija, samostojnega svetovalca pri svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu; Vinka Knola, pedagoškega svetovalca zavoda SR Slovenije za šolstvo; Marjana Metljaka, strokovnega sodelavca za preventivo in vzgojo v cestnem prometu pri skupščini mesta Ljubljane in zunanjšega sodelavca pedagoške akademije.

Prosili smo jih, naj nam odgovorijo na nekatera vprašanja na področju prometne vzgoje. Danes objavljamo prvo vprašanje in del odgovora nanj.

Prometna vzgoja je na osnovnih šolah vključena kot posebna tema v tehnični pouk ter spoznanje narave in družbe. Znano je, da si učenci snov bolj zapomnijo, če vedo, da bodo iz nje ocenjeni. Ker je zapomnitev pri prometni vzgoji tako pomembna za varnost otroških življenj — ali poudarimo to tudi z ocenjevanjem?

Vinko Knol: Prometna vzgoja je res šola za življenje: gre za ohranitev varnosti v vse gostejšem prometu, za ohranitev življenja. Gre za možnost sreče v sodobnem dirajočem svetu: da bo šel človek zdrav in brez telesnih poškodb skozi naraščajoči prometni vihar. Mislim, da je to temelj prometne vzgoje in izobraževanja.

Zagrešeno je govoriti o prometni vzgoji kot o šolskem predmetu; predmet je ozko področje, ki ga je možno teoretično uokviriti in se uveljavlja na določenem mestu v praksi. Prometna vzgoja pa zajema vse ljudi, sega na vsa področja in smo jo dolžni razvijati vsi dejavniki v šoli in zunaj nje. V drugih državah se nimajo posebnega učnega načrta; pri nas ga imamo za dobo od 1. do 6. razreda, v zadnjih dveh razredih pa so posamezne učne enote vključene v druge predmete. V resnici lahko zasledimo prometno vzgojo v vseh predmetih — seveda je mnogo odvisno od učiteljeve pripravljenosti, da jo posreduje. Nesporedno pa je prometni vzgoji — v celotnem učnovzgojnem načrtu — posvečenih 6 % šolskih ur. Na primer pri pouku gospodinjstva lahko poudarimo, kako pomembna je pravilna prehrana za voznika; pri tehnični vzgoji ali pri fiziki lahko učence opomnimo na najnost brezhibne svetlobne opreme motornih vozil — zavorne luči, smerne kazalce. Lahko jim razložimo pojav odsevnih refleksov na mokrih cestah in podobno. Ni predmeta, pri katerem učencev od časa do časa ne bi mogli opozarjati, kako naj varujejo svoja življenja. Res pa je, da učitelji to velikokrat prezrejo.

Kar zadeva ocenjevanje, pa je naš smoter, da učencev iz prometne vzgoje ne ocenjujemo. Človek je mnogo bolj zapleten kot pa stroji, ki se pojavljajo v prometu: gre za to, da bo v danem trenutku pravilno ravnal! Nesmiselno je npr., da bi lahko tisti, ki bi imel prometno vzgojo odlično, postal žrtev prometa. Pozitivno oceno dobi vsak učenec, ki ostane živ — in sam ne povzroči nobene nesreče.

(PRIHODNIČ NAPREJ)

GLASBENA ŠOLA ORMOŽ

razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto

— učitelja klavirja, PRU

Pogoji po 21. čl. zakona o glasbenih šolah.

Kandidat bo dopolnjeval učno obveznost po potrebi z drugimi instrumenti, tudi na podružničnih oddelkih. Šola ne zagotavlja stanovanja.

Nastop dela takoj.

Rok prijave: 15 dni po objavi razpisa.

Obvestilo uprave Prosvetnega delavca

15. številki PD smo spet priložili položnice. Ponovno prosimo naročnike, ki še vedno niso poravnali naročnine za lansko in letošnje leto, naj nam jo čimprej nakažejo. Naročnike, ki so naročnine za l. 1975 že poravnali, pa prosimo, da položnico shranijo in nam naročnino za prihodnje leto nakažejo šele po novem letu.

OSNOVNA ŠOLA TONE ČUFAR, MARIBOR

Zrkovska cesta 67

razpisuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom prosti delovni mesti:

— socialnega delavca

— psihologa

Prošnje sprejemamo 14 dni po objavi.

Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643. Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

UNESCO IN PREDŠOLSKA VZGOJA

Svet je že zdavnaj spoznal, kako pomembna je predšolska vzgoja pri oblikovanju človekove osebnosti. Glede na to je UNESCO organiziral več sestankov, na katerih so proučevali probleme s področja predšolske vzgoje. Na sestanku, ki je bil marca lani v ZDA — na njem so sodelovali s poročili predstavnikov 18 dežel — sta zbudila dva referata zaradi nasprotujočih si stališč posebno pozornost. To je bil referat A. V. Zaporozca z akademije pedagoških znanosti SSSR. Čeprav se oba referata strinjata v tem, da je mogoče vplivati na kognitivni razvoj otroka in ga tudi pospešiti, pa vendarle nastajajo razlike v pojmovanju o tem, kako naj bi organizirali predšolsko vzgojo.

V ZDA menijo, da sta odločujoča dejavnika pri otrokovem razvoju radovednost in njegova prirojena želja po učenju ter da je na tej stopnji razvoja vsako učenje bolj ali manj nepričakovano in naključno. To izključuje možnost, da bi lahko vnaprej postavljali vzgojne smotre, vrstni red obvladovanja pojmov in njegov ritem. Kaj pa pomeni predšolska vzgoja v SSSR? Imajo jo za temelj vzgojnoizobraževalnega sistema.

INŠTITUT ZA NAPREDEK POUKA MATEMATIKE

Ustanova Volkswagen je odobrila leta 1969 precej denarja za financiranje projektov na temo: Napredek pouka matematike in naravoslovnih znanosti. Izmed teh je bil najpomembnejši projekt Ustanovitev osrednjega inštituta za matematiko. Uresničitev načrta so zaupali leta 1972 univerzi v Bielfeldu.

Inštitut ima tele naloge: sodelovanje pri teoretičnih in praktičnih vprašanjih v zvezi z izpopolnjevanjem učnih načrtov za matematiko; obdelava teoretičnih osnov za raziskovalno delo na področju matematike, povezanost matematike z drugimi vedami in vzgoja mladih matematikov. Inštitut je tudi ustanovil veliko knjižnico, v kateri bodo dela s področja matematike — v vseh jezikih ter vzdržuje stike s sorodnimi ustanovami v domovini in na tujem.

LETOVANJE ZA DUŠEVNO PRIZADETE OTROKE

Angleško društvo za pomoč duševno prizadetim otrokom je organiziralo prek svojih 400 lokalnih organizacij letovanje za te otroke različnih starosti in v vseh krajih dežele. Z njimi gredo lahko na počitnice tudi starši, toda otroke spremljajo največkrat prostovoljci, starši pa gredo na počitnice drugam. Za varstvo otrok na počitnicah se radi prijavijo študentje in druga mladina. Učijo jih plavati, prirejajo pa tudi druge športne tečaje in izlete. Prizadeti otroci velikokrat letujejo skupaj z zdravimi otroki. Stroške letovanja poravnata največkrat urad za socialno zaščito matične občine, premožni starši pa prispevajo svoj delež. Vsako poletje izda časopis „Glas staršev“ posebno prilogo s seznamom krajev (na morju in v planinah), v katerih lahko duševno prizadeti otroci preživijo počitnice.

BRAZILIJA V BOJU NEPISEMENOSTI

V prizadevanjih za odpravo nepismenosti, pa tudi po doseženem uspehu, je prav gotovo na prvem mestu na svetu Brazilija. Z veliko kampanjo so začeli leta 1970; tedaj je obiskovalo tečaje za opismenjevanje 510.000 obiskovalcev; od teh se jih je naučilo pisati 170.000 ali 33 %. Leta 1971 je bilo 2.569.000 obiskovalcev; od teh se jih je naučilo pisati 1.130.000 ali 42 %; leta 1972 se je od 4.275.000 tečajnikov naučilo pisati 2.222.000 ali 52 %. Leta 1973 se je naučilo pisati že več kot 2.775.000 obiskovalcev tečajev.

In po kakšnih merilih priznajo tečajniku pismenost? Pismen je tisti, ki zna prebrati in napisati svoje ime in naslov, imena članov svoje družine, majhno notico, telegram ali poobnico, če zna pri nakupu več predmetov sešteti vse izdatke; če zna vrniti drobšč, izračunati stroške prehrane svoje družine, ugotoviti, koliko časa potrebuje za pot do nekega kraja; če zna ustno ali pismeno izraziti svoje misli; če zna uporabiti telefonski imenik ali načrt mesta in nazadnje, če zna prebrati delovni nalog in ga uresničiti.

Tečaji za odpravljanje nepismenosti trajajo pet mesecev, delo pa poteka po metodah pedagoga Paula Freira. Nepismene poučujejo tisti, ki so opravili poseben tečaj za to dejavnost. Osrednja služba za odpravljanje nepismenosti plačuje učitelje in preskrbi opremo. Tečaji za nepismene so v prostorih, ki so trenutno na voljo: v šolah, cerkvah, muzejih ter v prostorih krajevnih, družbenih in sindikalnih organizacij.

Denar za kritje stroškov v ta namen priteka iz različnih virov, predvsem iz športne loterije. Leta 1973 so zbrali 180 milijonov kruzerosov — od tega pa jih je bilo 130 milijonov iz športne loterije.

LJUDSKA UNIVERZA ZA VARSTVO NARAVE

V Ruski federaciji dela več kot 500 univerz in fakultet za varstvo narave.

Slušatelji proučujejo odločbe o varstvu narave, naravnih bogastev svojega kraja in si razširjajo znanje o naravi, ki jih obkroža. V načrtu je predvidena tudi obravnavna praktičnih vprašanj, ki so povezana z delomlušateljstvom v tovarnah, na posestvih in v drugih ustanovah.

10. obletnica mature

Vsi, ki so končali učiteljske v Ljubljani leta 1965 (to je 5. a, 5. b in 5. c letnik), se zberejo 4. oktobra 1975 ob 19. uri v hotelu Ilirija — zimski vrt (poleg kina Šiška). Prijave pošljite do 30. septembra na naslov: Martina Šuštar-Cernoš, osnovna šola Polhov Gradec, 61355 Polhov Gradec.

Obvestilo

Slovenski šolski muzej v Ljubljani, Poljanska cesta 28, pripravlja razstavo „Izobraževanje odrasle mladine do leta 1941“. Poudarek bo predvsem na kmečko — in gospodinjstvo nadaljevalnih šolah in tečajih na Slovenskem, ki so bili zlasti številni po letu 1929. Prosimo učitelje in učiteljice, ki so poučevali na teh šolah in hranijo v zvezi z njimi kako slikovno gradivo, da ga posodijo muzeju za preslikanje. Gradivo bi potrebovali do 1. novembra leta 1975.

Študij gospodinjstva

Društvo strokovnih in predmetnih učiteljev gospodinjstva Slovenije obvešča vse zainteresirane, da je pedagoška akademija v Ljubljani uvedla izredni in redni študij gospodinjstva na oddelku za biologijo — kemijo.

Nagradni natečaj

UPRAVNI ODBOR
DRUŠTVA PROTI MUČENJU ŽIVALI SRS

razpisuje ob 4. oktobru, svetovnem dnevu varstva živali, nagradni natečaj za najboljši spis na temo:

Preprečevanje mučenja živali, varstvo živali in s tem v zvezi varstva narave.

Pogoji razpisa: Razpisa se lahko udeležijo pionirji od 4. razreda dalje.

Najboljše spise bo društvo nagradilo s knjižnimi nagradami in društvenimi značkami.

Spise pošljite do 31. oktobra na naslov:

DRUŠTVO PROTI MUČENJU ŽIVALI SRS
61001 — Ljubljana, Trubarjeva 16, p. p. 222

Akcija »Župančičev dinar«

Rojstna hiša pesnika Otona Župančiča na Vinici, kjer je v manjšem prostoru skromno urejena pesnikova spominska soba, ni dovolj vzdrževana; zato vedno bolj propada. Občinska kulturna skupnost Črnomelj je leta 1973 sprejela v svoj program odkup in zaščito te hiše. Sklenila je, da bodo v njej uredili literarni muzej, posvečen pesniku Otonu Župančiču.

Zaradi pomanjkanja denarja smo se odločili za zbiralno akcijo v slovenskem obsegu, ki naj zajame vso šolsko mladino, pa tudi tisto, ki je že zaposlena, za „Župančičev dinar“. Vsak učenec, dijak in član mladinske organizacije zunaj šole naj bi dal v ta namen najmanj 1,00 din. Dinar od prihrankov, pomeni za posameznike neznatno obremenitev, z dinarjem součena, sovrstnika pa bo pomagal ustvariti dokajšen skupni prispevek k sredstvom za uresničitev naše velike skupne akcije. Zavod SRS za šolstvo v Ljubljani je našo akcijo odobril in podprl ter vsem šolam v Sloveniji poslal pismeno priporočilo, naj se vključijo vanjo. Ocenil jo je kot vzgojno dejanje.

Vsem šolam v Sloveniji smo decembra 1973 poslali obrazloženo prošnjo, del te pa smo še posebej naslovili na učence in dijake ter na učitelje in profesorje ter jih zaprosili za pomoč pri zbiranju „Župančičevega dinarja“ — tako pri organizaciji zbiranja denarja, kot še posebej za pravilno tolmačenje te pomembne akcije mladini. Sporočili pa smo jim tudi številko računsko knjžice, kamor naj zbrane prispevke pošiljajo, namreč: „Župančičev dinar“, št. 52110-679-31070.

Do danes se je akciji odzvalo 18 od 38 gimnazij, 277 od 414 osnovnih šol in 103 od 109 srednjih poklicnih in drugih šol ter 16 organizacij in društev, od katerih jih je največ v viniški krajevni skupnosti, pa tudi posamezniki.

Do danes je 408 šol in 16 društev, zavodov ter posameznikov poslalo 186.081,15 din. Od tega smo izplačali za odkup

dela pesnikove rojstne hiše upokojemenu univerzitetnemu profesorju Evgenu Lovšinu iz Ljubljane kot solastniku dveh petink (ostali del je družbeno premoženje) hiše in zemljišča ob njej znesek 115.000,00 ter za takse in prometni davek v zvezi z odkupom še 14.120,00 din. Trenutno opravlja podjetje BEGRAD Črnomelj adaptacijska dela v pritličju, s prostovoljnimi delom pa pomagajo člani viniškega prosvetnega društva Slavista profesor Jože Dular (direktor Belokranjskega muzeja v Metliki) in profesor dr. Jože Mahnič iz Ljubljane ter profesor Evgen Lovšin pripravljajo literarno in slikovno gradivo, ki bo razstavljeno že letošnjega oktobra v letos adaptiranih prostorih. Načrt za adaptacijo je napravil arhitekt Jure Jaklič iz Ljubljane.

Za adaptacijo celotne hiše, ki terja kot prvo nadaljnje nujno delo zamenjavo celotnega ostrešja s pokritjem strehe ter zamenjavo celotnega stropa v prvem nadstropju in popravilo zidov, ki so razpokani in vlažni ter za ureditev drugih prostorov v hiši, pa bi potrebovali še najmanj toliko denarja, kot je zbranega doslej.

Zato ponovno prosimo predvsem tiste šole, ki denarja še niso poslale, da s pravilnim razumevanjem sprejmejo to akcijo in jo učencem pravilno tolmačijo. Vse šole, ki pa so se akciji že odzvale, prosimo, da po svojih močeh prispevajo. Za zbrani in poslani denar se iskreno zahvaljujemo šolam, ter učencem in dijakom za prispevke ter njihovim mentorjem za pravilno tolmačenje akcije in za organizacijo le-te na njihovi šoli. Zahvaljujemo se tudi vsem organizacijam, društvom in zavodom za njihove prispevke s prošnjo, da po svojih zmogljivostih v ta namen še prispevajo, pa tudi posameznikom, med njimi predvsem profesorju Evgenu Lovšinu, ki je od prejetih kupnine takoj prispeval v sklad „Župančičev dinar“ znesek 5000,00 din.

JK